

Galston's Legal Legacy: re-reading the Birth Process of the Concept of Ecocide

Bagher Shamloo¹
Gholamereza Gholipour^{2*}

Abstract

The concept of ecocide was developed in response to the ecological war of the Vietnam through a legal simulation by Galston. In Galston's view, just as the destruction of human groups is a crime against humanity and has been criminalized as "genocide," the destruction of ecosystem(s) is a crime against humanity and must be criminalized as "ecocide" in a treaty. However, the international community has so far failed to implement Galston's idea and criminalize ecocide as an international crime. Using a descriptive-analytical approach and library resources, this research examines the process of developing this concept as well as its essence in Galston's legal perspective and to evaluate it. It aims to familiarize the legal community with the theory of ecocide crime, to provide a ground for ecocide criminalization at the four levels of local, national, regional, and international, as well as for the emergence of an universal criminal policy to protect the Earth against severe, widespread, or long-term ecological damages.

Keywords: *Galston, Ecocide, Crimes against Environment, Ecological warfare, Ecological Holocaust, Environment.*

1. Introduction

Ecocide is a new concept in the fields of criminal law and international criminal law. This concept refers to the cause of severe, widespread or long-term ecological harm to the environment and ecosystems. The idea of criminalization of ecocide as an international crime was raised in the 1970s for the first time. However, this green legal idea did not become an international criminal norm. This research seeks to study why and how this concept was born in the history of international criminal law.

*1. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

2. Ph. D Student, Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (Corresponding Author: yasseen1365@gmail.com)

2. Methodology

The current research was conducted in the field of the history of ecocide law. To this end, it was necessary that researchers return to the past and begin their historical studies in this field. The authors used a descriptive-analytical approach and library resources to study the process of invention of the concept of ecocide as well as its essence in *Galston's* legal thought, and to critique and evaluate this green legal idea from a legal point of view.

3. Results and discussion

The concept of "**ecocide**" was coined in response to the ecological Vietnam War and through a legal analogy by *Arthur William Galston*, who likened the destruction of Vietnam's environment by the US military to the Holocaust (the systematic massacre of Jews and minorities by Nazi Germany) during World War II. The difference between the two catastrophes is that in Nazi Germany, only the human society and the human ecosystem were attacked and a "**human holocaust**" took place, while in Vietnam, the natural society and plant and animal ecosystems were also destroyed. In other words, in addition to a "human holocaust," a parallel "**ecological holocaust**" occurred in Vietnam, which deserved criminalization. To this end, *Galston* used the same legal formula of *Raphael Lemkin* (who coined the term genocide), and introduced the new concept of "**ecocide**" from the combination of the Greek word "*oikos*" meaning 'home, nature, and ecosystem', and the Latin word "*caedere*" meaning 'to kill, to cut down, and to destroy' to criminalize these destructive events. According to *Galston's* legal thought, just as the extermination of human groups is a crime against humanity and criminalized as "genocide" under international law, the destruction of natural ecosystem(s) is a crime against humanity and must be criminalized under "**ecocide**" by the United Nations in the form of a new international treaty. This is *Galston's green legal legacy*.

The legal idea of **international criminalization of ecocide** failed at the time, but after fifty years, the result of *Galston's* critical and green legal thought can be clearly observed in the legal definition of ecocide given by the "**Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide**" on June 22, 2021, which provided a new and ecological definition of this crime for criminalization as the **Fifth International Crime** and included in the Statute of the International Criminal Court (1998); This definition marks **the paradigm shift** in the sphere of international criminal law and the transition from a Anthropocentric to an eco-centric perspective. According to this definition:

"Article 8 ter: Ecocide

1. For the purpose of this Statute, "ecocide" means unlawful or wanton acts committed with knowledge that there is a substantial likelihood of severe and either widespread or long-term damage to the environment being caused by those acts.

2. For the purpose of paragraph 1:

a. "Wanton" means with reckless disregard for damage which would be clearly excessive in relation to the social and economic benefits anticipated;

b. "Severe" means damage which involves very serious adverse changes, disruption or harm to any element of the environment, including grave impacts on human life or natural, cultural or economic resources;

c. "Widespread" means damage which extends beyond a limited geographic area, crosses state boundaries, or is suffered by an entire ecosystem or species or a large number of human beings;

d. "Long-term" means damage which is irreversible or which cannot be redressed through natural recovery within a reasonable period of time;

e. "Environment" means the earth, its biosphere, cryosphere, lithosphere, hydrosphere and atmosphere, as well as outer space."

4. Conclusion

From a legal point of view, it can be argued that although *Galston's* legal idea is the first green step in **the international criminalization of ecocide**, the content of this innovative notion is not very clear, rich, comprehensive, and effective, and it cannot meet current legal needs of human societies and properly protect the planet Earth. The reason for this can be attributed to the recent emergence of this concept, *Galston's* lack of legal expertise, as well as the recent emergence of the two disciplines of international criminal law and international environmental law at that time. Nevertheless, the ecocide legal theory should still be considered *Galston's* legal legacy. Although he could not, unlike *Raphael Lemkin*, develop his legal idea and formulate a coherent legal theory of ecocide for its international criminalization, by inventing the concept of ecocide and proposing the idea of its international criminalization, he laid the first foundation of this green legal theory. Today and at the beginning of the third wave of criminalization of ecocide at the local, national, regional, and international levels, it can also be argued that *Galston's* legal thought has made its impact on the contemporary international criminal law. In fact, such a transformation in green vision in the sphere of international criminal law is the result of *Galston's* green's legal thought and is, in fact, his "legal legacy." It was *Galston* who paved the way for this "**green philosophical-ethical transition**" in the international criminal law and ecocide criminalization alongside "genocide" and the recognition of "crimes against the environment" alongside "crimes against humanity." Now that **the renaissance of the ecocide legal theory** has begun, the international community in general and ecocide experts and researchers in particular can take positive steps by relying on each of *Galston's* four legacies to guarantee the right to a good environment and

development of a coherent and effective criminal policy against ecocide in four local, national, regional, and international levels to protect the planet from severe, widespread, or long-term ecological harms.

Selection of References

- Falk, Richard A. (1973), “Environmental Warfare and Ecocide: Facts, Appraisal and Proposals”, **Bulletin of Peace Proposals**, Vol. 4, No. 1, pp. 80-96.
- Galston, Arthur W. (1967), “Changing the Environment: Herbicides in Vietnam, II”, **Scientist and Citizen**, August-September, Published online: 29 Jul 2010, pp. 123-129.
- Galston, Arthur W. (2001), “Falling leaves and ethical dilemmas: Agent Orange in Vietnam”, In: Arthur W. Galston and Emily G. Shurr (eds), **New Dimensions in Bioethics**, Springer US, 2001, pp. 109–124.
- Gray, Mark Allan (1995), “The International Crime of Ecocide”, **California Western International Law Journal**, Vol. 26, No. 2, pp. 215-272.
- Greene, Anastacia (2019), “The Campaign to Make Ecocide an International Crime: Quixotic Quest or Moral Imperative?”, **Fordham Environmental Law Review**, Vol. 30, No. 3, pp. 1-49.
- Lawrence, Jessica C. and Kevin Jon Heller (2007), “The First Ecocentric Environmental War Crime: The Limits of Article 8(2)(b)(iv) of the Rome Statute”, **Georgetown International Environmental Law Review**, Vol. 20, Fall, pp. 1-40.
- Zierler, David (2011), **The Invention of Ecocide: Agent Orange, Vietnam, and the Scientists Who Changed the Way We Think About the Environment**, Athens, Georgia, University of Georgia Press.

Citation:

Shamloo, B. and Gholipour, Gh. (2022). “Galston's Legal Legacy: re-reading the Birth Process of the Concept of Ecocide”, **Criminal Law Research**, 13(25), pp. 225-254. DOI:10.22124/jol.2022.19312.2112

Copyright:

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

صفحات: ۲۲۵-۲۵۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۱۲

نشریه ملی پژوهش‌های حقوق کیفری

سال سیزدهم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۱، پیاپی ۲۵

میراث حقوقی گالستون: بازخوانی فرایند تولد مفهوم اکوساید

باقر شاملو^۱

غلامرضا قلی‌پور^۲

چکیده

مفهوم اکوساید در واکنش به جنگ اکولوژیکی ویتنام و از رهگذر یک شبیه‌سازی حقوقی توسط آرتور ویلیام گالستون ابداع شد. از نگاه گالستون، همان‌طور که نابودسازی گروه‌های انسانی، جنایتی علیه بشریت بوده و تحت‌عنوان «ژنوساید» جرم‌انگاری شده، نابودسازی زیست‌بوم(های) طبیعی نیز جنایتی علیه بشریت بوده و باید تحت‌عنوان «اکوساید» در قالب یک معاهده جرم‌انگاری شود. این در حالی است که جامعه بین‌المللی تاکنون نتوانسته است اکوساید را به‌عنوان یک جنایت بین‌المللی مستقل جرم‌انگاری کند. در این پژوهش، که با رویکرد توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای انجام شده، فرایند ابداع این مفهوم و چپستی آن در اندیشه حقوقی گالستون بازخوانی و ارزیابی می‌شود. هدف آن است که ضمن آشنایی جامعه حقوقی با نظریه حقوقی اکوساید، زمینه جرم‌انگاری اکوساید در چهار سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و ظهور یک سیاست جنایی جهان‌شمول فراهم گردد تا از سیاره زمین در برابر آسیب‌های اکولوژیکی شدید، گسترده و یا بلندمدت حفاظت شود.

واژگان کلیدی: گالستون، اکوساید، جنایات علیه محیط‌زیست، جنگ اکولوژیکی، هولوکاست اکولوژیکی، محیط‌زیست.

۱. دانشیار حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
✉ yasseen1365@gmail.com

مقدمه

افزایش کمی و تشدید کیفی بحران‌های اکولوژیکی در دهه‌های گذشته و به‌ویژه گسترش بحران تغییر اقلیمی سبب شده است تا مفهوم اکوساید^۱ از نو در کانون توجه محافل حقوقی قرار گرفته و طرح‌های حقوقی متعددی جهت جرم‌انگاری آن در چهار سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی ارائه شود؛ تاجایی که امروزه از جرم‌انگاری اکوساید به‌عنوان جنایت بین‌المللی پنجم و ضرورت درج آن در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی (۱۹۹۸ م.) سخن به‌میان می‌آید (See: Higgins, 2012; Higgins, 2015; Higgins, 2016; and Metha and Merz, 2015: 3-7). در حقیقت، دوره نوینی از حیات حقوقی مفهوم اکوساید آغاز شده که می‌توان آن را دوره رنسانس (نوزایی) نظریه حقوقی اکوساید^۲ نامید؛ دوره‌ای که با توجه به تحولات حقوقی رخ داده در هر چهار سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، می‌توان گفت که یکی از جلوه‌های سیاست‌گذاری حقوقی در آینده، جرم‌انگاری اکوساید در هر چهار سطح یادشده خواهد بود. با توجه به این امر، اهمیت و ضرورت اکوسایدشناسی و اکوسایدپژوهشی بیش از پیش می‌گردد.

در این میان، هنگامی که سخن از «رنسانس (نوزایی) نظریه حقوقی اکوساید» به میان می‌آید، این نکته به ذهن متبادر می‌شود که نظریه حقوقی اکوساید، نظریه نوپافته‌ای نیست، بلکه پیش از این به ساحت اندیشه بشری راه یافته، ولی به دلیل‌هایی دچار فترت و انزوای حقوقی گشته (نک: زمانی، ۱۳۸۸: ۱۵۵-۱۳۸؛ عبدالمی، ۱۳۸۸: ۱۳۸-۱۱۳؛ رضانی قوام‌آبادی، ۱۳۹۰: ۵۶۰-۵۳۳؛ نژندی منش، حسینی آزاد و زحمتکش، ۱۳۹۹: ۲۴۳-۲۷۰؛ نصر اصفهانی، رئیسی و آرش‌پور، ۱۳۹۹: ۲۷۳-۳۰۴؛ بابایی، ۱۳۹۶؛ و کالیون، ۱۳۸۳: ۱۷۱-۱۸۵) و از دهه گذشته، به‌دنبال تشدید بحران‌های اکولوژیکی جهانی، به‌ویژه گرمایش جهانی و تغییر اقلیمی و آغاز انقراض گونه‌ای ششم و کاهش تنوع زیستی و ... از نو احیاء شده است. آگاهی از این واقعیت تاریخی، شماری از پرسش‌های تاریخ‌نگار را فراروی دانش نوپدید اکوسایدشناسی قرار می‌دهد؛ پرسش‌هایی از این قبیل که مفهوم اکوساید از چه تاریخی در ادبیات بشر ظهور کرد؟ در آن تاریخ، چه رویدادهایی زمینه‌ساز ظهور این مفهوم حقوقی نو شد؟ کدام نیروهای اجتماعی بر ابداع این مفهوم تأثیر مستقیم گذاشتند؟ چه شخصی برای نخستین بار این مفهوم حقوقی را ابداع کرد؟ واضح این مفهوم، چرا آن را بر دیگر مفهوم‌های مشابه ترجیح داد؟ او چه تعریفی از این مفهوم حقوقی نو ارائه کرد؟ آیا این تعریف پاسخ‌گوی نیازهای حقوقی کنونی است و یا این که به تعریف‌ها و الگوهای حقوقی دیگری نیاز است؟ و ... پاسخ به این پرسش‌ها و دیگر پرسش‌های مشابه، در گرو بازگشت به گذشته و آغاز مطالعات و پژوهش‌های

1. Ecocide

2. Legal theory of ecocide

تاریخی و گذشته‌نگر در حوزه اکوسایدشناسی است. این دسته از پژوهش‌های گذشته‌نگر سبب می‌شود تا رهیافت نوینی در سپهر اکوسایدشناسی ظهور کند که می‌توان آن را «اکوسایدشناسی گذشته‌نگر» و یا «تاریخ حقوق اکوساید» دانست. هدف اصلی این رهیافت نوپدید آن است که شرح دقیق و جامعی از فرایند تولد، تحول، توسعه و تکامل نظریه حقوقی اکوساید ارائه نماید تا در پرتو شناخت بهتر گذشته، نقشه راه آینده (یا اکوسایدشناسی آینده‌نگر) به درستی طراحی گردد.

بر اساس آن چه گفته شد، در این نوشتار تلاش می‌شود تا بر پایه رهیافت «اکوسایدشناسی گذشته‌نگر» یا «اکوسایدشناسی تاریخی»، زمینه‌ها و فرایند تولد مفهوم اکوساید و نخستین خوانش حقوقی صورت گرفته از این مفهوم در تاریخ اندیشه حقوقی بشر بازخوانی شود. نگارندگان تلاش می‌کنند تا به این پرسش‌ها پاسخ دهند که مفهوم اکوساید را چه شخصی، چگونه، چه زمانی، در چه مکانی، چرا و در توصیف چه رویدادهایی وضع نمود؟ در آن برهه زمانی، چه عواملی زمینه‌ساز ابداع این مفهوم حقوقی گشت؟ واضح این مفهوم چه تعریفی از آن ارائه کرد و چه خوانشی از آن ارائه کرد؟ و آیا امروزه نیز می‌توان از این تعریف و خوانش حقوقی نخستین دفاع کرد؟ و یا این‌که نیاز به ایده‌ها و نظریه‌های حقوقی نوینی در این زمینه است؟ در راستای پاسخ به این پرسش‌ها تلاش می‌شود تا با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای و اینترنتی و رویکرد توصیفی - تحلیلی، پس از بررسی زمینه‌های سیاسی و اجتماعی تولد و فرایند ابداع مفهوم اکوساید (۱)، به تبیین، تحلیل و ارزیابی اندیشه حقوقی واضح این مفهوم در پرتو آموزه‌های اکوسایدشناسی پرداخته شود (۲).

۱. زمینه‌های سیاسی و اجتماعی و فرایند ابداع مفهوم اکوساید

از منظر جامعه‌شناسی حقوق، مفاهیم حقوقی نه در خلأ، بلکه در بستر جریان‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... متولد می‌شوند. مفهوم اکوساید نیز از این قاعده مستثنی نیست. بر پایه یافته‌های اکوسایدشناسی گذشته‌نگر، مفهوم اکوساید پس از جنگ جهانی دوم و به‌طور خاص در واکنش به وضعیت جنگ محیط‌زیستی ویتنام، از سوی یک زیست‌شناس آمریکایی به‌نام آرتور ویلیام گالستون^۱ ابداع می‌شود که در این بخش، پس از اشاره به زمینه‌های سیاسی و اجتماعی تولد مفهوم اکوساید (۱-۱)، به بررسی فرایند ابداع این مفهوم از سوی گالستون (۱-۲) پرداخته می‌شود.

1. Arthur William Galston

گالستون در اپریل ۱۹۲۰ م. در ایالت نیویورک به دنیا آمد. رکود اقتصادی بزرگ و فقر اقتصادی خانواده سبب شد تا با وجود علاقه به پزشکی، راهی دانشکده کشاورزی کرنل (Cornell's Agricultural College) گشته و با وجود گرایش به دام‌پزشکی، در رشته گیاه‌شناسی ادامه تحصیل داده و در سال ۱۹۴۰ م. از دانشگاه ایلی‌نوی (University of Illinois) دانش‌آموخته شود. به دلیل همین اتفاقات ناگهانی است که گالستون خود را یک «زیست‌شناس گیاهی اتفاقی» توصیف می‌کند. وی پس از پایان تحصیل، مدتی به‌عنوان پژوهش‌گر ارشد در چندین مؤسسه علمی مشغول به

۱.۱. زمینه‌های سیاسی - اجتماعی تولد مفهوم اکوساید: از «جنگ اکولوژیکی» تا «جنبش اکولوژیکی»

تولد مفهوم اکوساید را می‌توان محصول فضای انتقادی جامعه آمریکا در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ م. دانست. در این دوران، تقارن دو جریان سیاسی و اجتماعی مهم، یعنی وقوع «جنگ اکولوژیکی» در ویتنام و شروع «جنبش اکولوژیکی» در آمریکا تأثیر بسیار زیادی در ظهور این مفهوم داشت که در ادامه به شرح این دو جریان پرداخته می‌شود.

۱.۱.۱. جنگ اکولوژیکی ویتنام: استفاده از طبیعت به مثابه یک سلاح جنگی

ویتنام از جمله کشورهای قربانی استعمار غرب است. ملت ویتنام برای رهایی از چنگ این استعمار و دستیابی به استقلال سیاسی از مسیر بسیار خونین (ژنوساید) و ویران‌گری (اکوساید) گذر کرده‌اند که در تاریخ سده بیستم اگر هم بی‌مانند نباشد، کم‌مانند است (نک: موری، ۱۳۹۲؛ راسل، ۱۳۵۱؛ Lundberg, 2004). در جریان این جنگ بزرگ و فرسایشی، مردم ویتنام به ترتیب با سه کشور ژاپن، فرانسه و ایالات متحده آمریکا به جنگ پرداخته و هر سه کشور را از سرزمین خود بیرون راندند (نک: جی‌آپ، ۱۳۷۶). با این حال، این پیروزی‌های شیرین به قیمت از دست رفتن جان‌های بسیار و تحمل ویرانی‌های زیاد به دست آمد (نک: ری، ۱۳۶۰؛ و جاسبی، ۱۳۷۹). ناگوارتر

فعالیت می‌شود تا این که به مقام استادی دانشگاه پیل (Yale University) نایل می‌گردد. او در مقام استادی دانشگاه به تدریس و پژوهش گسترده در زمینه فرایندهای رشد گیاهان، هورمون‌های گیاهی، گل‌دهی گیاهان، خمیدگی و نورگرایی گیاهان، بازتولید گیاهان و ... پرداخته و نظریه‌های زیستی نوینی ارائه می‌دهد. در این مدت، کتاب‌های بسیار ارزشمندی نیز تألیف می‌کند که از جمله آن‌ها می‌توان به اصول فیزیولوژی گیاهی، زندگی گیاه سبز، سازوکارهای کنترل رشد گیاهان، حکمت سبز، جنبه‌های نوین در اخلاق‌های زیستی: علم، اخلاق و ساخت‌بندی سیاست عمومی و افق‌نشایی‌ها در اخلاق‌های زیستی اشاره کرد. افزون بر کتاب‌های یادشده، وی ۳۲۰ مقاله در زمینه تخصصی خود و ۵۰ مقاله دیگر در زمینه امور عمومی به یادگار گذاشته است. گالستون از جنبه اداری نیز سمت‌های علمی متعددی بر عهده داشت که از جمله آن‌ها می‌توان به ریاست دپارتمان‌های گیاه‌شناسی و زیست‌شناسی، مدیر شاخه علوم زیستی، رئیس کمیته دوره مطالعه دانشگاهی، رئیس کمیته تدریس و یادگیری، رئیس جامعه گیاه‌شناسی آمریکا، رئیس جامعه فیزیولوژیست‌های گیاهی و ... اشاره کرد. وی اگرچه در سال ۱۹۹۰ م. بازنشسته شد، ولی همچنان به فعالیت علمی ادامه داد و سرانجام در ۱۵ ژوئن ۲۰۰۸ م. در ایالت کانکتیکت به دلیل نارسایی قلبی از دنیا رفت (Pearce, 2008, last visited: 30 March 2021; Chou, 2017, last visited: 30 March 2021; Galston, 2002: 786-87). گفتنی است که دو جلد از کتاب‌های گالستون به پارسی ترجمه شده است: گالستون، آرتور ویلیام و همکاران (۱۳۸۴)، زندگی گیاه سبز، ترجمه مسعود مجتهدی و حسین لسانی، چاپ پنجم، تهران، انتشارات مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران؛ و گالستون، آرتور ویلیام (۱۳۸۱)، فرآیندهای حیاتی گیاهان، ترجمه فرهاد فرحوش و گیتا زنجانی، چاپ یکم، تبریز، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تبریز.

از همه این‌که در جریان این نبرد بزرگ، رویدادهایی پیش آمد که بستر ظهور نظریه حقوقی منع اِکوساید را فراهم کرد. توضیح این‌که، در برهه‌ای از این جنگ فرسایشی (از حدود ۱۹۶۱ م. تا ۱۹۷۱ م.)، نیروهای مسلح امریکایی تصمیم گرفتند تا از طبیعت به‌عنوان سلاح جنگی استفاده کنند. نقطه اوج این سیاست جنگی، اجرای برنامه جنگ شیمیایی با عنوان «عملیات کارگر مزرعه»^۱ بود که در اثر آن، طبیعت، زمین‌ها و محصولات کشاورزان این کشور را با استفاده از علف‌کش‌ها و مواد شیمیایی تخریب کردند (See: Young, 2008; and Cecil, 1986). این سیاست جنگی دو هدف اصلی داشت:

(۱) برگ‌زدایی به‌دلیل‌های نظامی - امنیتی: سرزمین ویتنام پوشیده از جنگل بود و نیروهای مبارز ویتنامی از این پوشش طبیعی جهت نبرد و جنگ نامنظم بهره گرفته و به‌آسانی خود را در میان بوته‌ها پنهان نموده و ضربه‌های سختی به سربازان امریکایی وارد می‌کردند؛ درحالی‌که ارتش امریکا توان و مهارت کافی برای جنگ در چنین شرایطی نداشت. بنابراین، عملیات بزرگ و گسترده برگ‌زدایی شیمیایی جنگل‌ها با این هدف انجام شد که مبارزان نامنظم ویت‌گنگ^۲ از پوشش طبیعی جهت استتار در جنگل محروم شوند؛ و

(۲) محصول‌زدایی به‌دلیل‌های اقتصادی - غذایی: اقتصاد ویتنام، مبتنی بر اقتصاد کشاورزی و معیشتی بود که افزون بر تأمین معاش مردم، غذای مبارزان ویتنامی را نیز تأمین می‌کرد. بنابراین، تخریب محصولات و زمین‌های کشاورزی با این هدف انجام شد که تدارکات غذایی و منابع حمایت سربازان و مبارزان قطع شود. ضمن این‌که، این قبیل عملیات ایدایی می‌توانست در تخریب روحیه مردم ویتنام و قطع حمایت آن‌ها از مبارزان ویتنامی نیز اثرگذار باشد.

در راستای اجرای این سیاست جنگی، ارتش امریکا در طول یازده سال جنگ شیمیایی، نزدیک به ۸۰ میلیون لیتر عامل نارنجی را بر فراز این سرزمین و دو کشور همسایه لائوس و کامبوج پخش کرد. این ماده شیمیایی حاوی سم دی‌اکسین بود که ماده آلی بسیار خطرناکی برای زیست‌بوم‌ها است و مدت طولانی و نامشخصی در محیط زیست، زیست‌بوم‌ها و بدن موجودات زنده باقی می‌ماند (See: Hites, 2010: 16-20). از جمله پیامدهای خطرناک این سم می‌توان به بیماری سرطان، ناراحتی‌های کبدی، عوارض پوستی و ... اشاره کرد (حایری‌پور، ۱۳۹۱: صص. ۴۸-۴۹). افزون بر جنگ شیمیایی، ارتش امریکا از ابزارها و ماشین‌های تخریب‌کننده (بولدوزر)، بمباران هوایی، بمب‌های ناپالم و ... نیز جهت تخریب محیط زیست، منابع طبیعی و زمین‌های کشاورزی استفاده کرد؛ به‌گونه‌ای که در پایان این جنگ، بخش بزرگی از سرزمین ویتنام به زمین سوخته با گودال‌ها و

1. Ranch Hand Operation
2. Viet Cong or The Vietnamese Communist Army

چاله‌های عمیق تبدیل شده بود (Zierler, 2011; Broswimmer, 2002: and Falk, 1973: 80-96).

در نتیجه اجرای این سیاست «زمین سوخته» و تخریب اکولوژیکی، آسیب‌های بسیار شدیدی به جامعه ویتنام، لائوس و کامبوج و به‌ویژه دهقانان، کشاورزان، دام‌پروران و ماهی‌گیران و ... وارد گردید و اقتصاد سنتی، معیشتی و مبتنی بر کشاورزی ویتنام مختل شد؛ تاجایی که آنان مجبور به ترک مناطق، پناهندگی و جابه‌جایی اجباری از مناطق هدف حمله شده و به‌سوی شهرها سرازیر گشتند (See: Zierler, 2011). مواد شیمیایی خطرناک نیز به تدریج بر سیستم بدنی قربانیان تأثیر منفی گذاشته و سبب پیدایش بیماری‌های خطرناک و دشواردرمانی در میان مردم، کودکان، زنان باردار و جنین‌ها شد که از جمله آن‌ها می‌توان به شیوع سرطان، بیماری‌های جنینی، اختلال در یادگیری، تولد کودکان ناقص‌الخلقه و ... اشاره کرد (Fernández, 2017: 861). اگرچه آمارهای دقیق و روشنی از شمار قربانیان این جنایات و میزان خسارت‌های واردشده وجود ندارد، ولی بر اساس برخی آمارهای منتشرشده از سوی دولت ویتنام، نزدیک ۴/۸ میلیون نفر در معرض این سموم قرار گرفتند (حایری‌پور، ۱۳۹۱: ۴۸-۴۹). شمار قربانیان انسانی نیز تا دو میلیون نفر برآورد شده است. از این میان، ۴۰۰ هزار نفر کشته یا قطع عضو شدند و نیم میلیون کودک ناقص و بیمار متولد شد (Fernández, 2017: 861). نکته مهم این‌که، دامنه بزه‌دیدگی در ویتنام باز است؛ که می‌توان از آن به «بزه‌دیدگی باز» یا «بزه‌دیدگی میان‌نسلی» تعبیر کرد. منظور از بزه‌دیدگی باز یا میان‌نسلی، این است که قربانیان این جنایات فقط نسل گذشته نیستند، بلکه تا زمان پاک‌سازی و ترمیم کامل این زیست‌بوم‌ها، همچنان نسل‌های کنونی و آینده، موجودات زنده و غیرزنده، بزه‌دیده این جنایات واقع خواهند شد.

آن‌چه از منظر اکوسایده‌شناسی گذشته‌نگر مهم است، این است که انتشار اخبار و گزارش‌های رویدادهای غیرانسانی و ضد محیط‌زیستی جنگ ویتنام در جامعه آمریکا و دیگر کشورهای جهان سبب بروز خشم و انزجار داخلی و جهانی نسبت به سیاست‌های نظامی آمریکا گشته و جنبش ضد جنگ را به راه انداخت؛ جنبشی که به‌شدت مخالف اصل حضور آمریکا در ویتنام و هم‌چنین سیاست‌های جنگی آن بود. در آن روزگار، مردم و نخبگان، تخریب جنگل‌ها و زمین‌های کشاورزی ویتنام را محکوم نموده و سخن از جنایت جدیدی می‌گفتند که هنوز عنوان حقوقی مشخصی نداشت؛ جنایتی که هم بشریت و هم طبیعت را قربانی می‌کرد. بدین‌سان زمینه سیاسی لازم جهت ابداع مفهوم اکوساید فراهم شد. در حقیقت، اکوساید مناسب‌ترین عنوان جنایی بود که در آن برهه زمانی برای توصیف این ویران‌گری اکولوژیکی انتخاب شد. اما، زمینه سیاسی به‌تنهایی نمی‌توانست منجر به پیدایش مفهوم اکوساید شود. زیرا پیش از این نیز بارها محیط‌زیست به‌صورت

شدید و گسترده تخریب گردیده و از آن به‌عنوان سلاحی جهت سرکوب دشمن استفاده شده بود، درحالی‌که جامعه جهانی در برابر آن‌ها سکوت کرده بود. بررسی‌ها نشان می‌دهد که عامل دیگری نیز در این امر مؤثر بود که همانا ظهور جنبش اکولوژیکی در آمریکا است. این جنبش زمینه اجتماعی تولد مفهوم اکوساید را فراهم کرد.

۱.۱.۲. پیدایش جنبش اکولوژیکی: ظهور «حق بر محیط زیست خوب» و «تکلیف به مراقبت» از سیاره زمین

برای مدت‌های طولانی در تاریخ بشر، مسأله محیط زیست در کانون توجه عمومی قرار نگرفته و به‌عنوان یک دغدغه و نگرانی عمومی (نه خصوصی) تعریف نشده بود. این غفلت تا آن اندازه بود که حتی با وجود تخریب شدید و گسترده محیط زیست ژاپن در اثر دو بار پرتاب بمب اتمی بر روی شهرهای هیروشیما و ناگازاکی و تخریب کامل این دو شهر و ایجاد آلودگی رادیواکتیو و ... سخنی از جنایات علیه محیط زیست و اکوساید به‌میان نیامد. زمانی هم که انگلیس در دهه ۱۹۵۰ م. تصمیم گرفت تا در سرزمین مالایا برنامه جنگ شیمیایی اجراء کرده و با استفاده از عامل نارنجی، جنگل‌های این سرزمین را تخریب کند، نه تنها اعتراض خاصی به آن نشد، بلکه همین سکوت جهانی در برابر جنایات علیه محیط زیست بود که به آمریکا جرأت داد تا آن را در ویتنام تکرار کند. بی‌جهت نیست که جان بلامی فاستر^۱، سوسیالیست سبز آمریکایی اشاره می‌کند که حتی در گرماگرم جنگ محیط زیستی ویتنام نیز هنوز «موضوع سلامت زیست‌بوم یک تجمل گرانبها به‌نظر می‌رسید» (فاستر، ۱۳۹۵: ۲۱).

اما این وضعیت غفلت، سکوت و بی‌تفاوتی عمومی به یک باره در دهه ۱۹۶۰ م. دگرگون شد و مسأله محیط زیست از یک دغدغه روشن‌فکرانه به مسئله عمومی تبدیل گردید. انتشار کتاب دوران‌ساز «بهار خاموش»^۲ خانم راشل کارسون^۳ را می‌توان مبدأ این تحول اجتماعی سبز دانست. در این کتاب، کارسون به بررسی پیامدهای منفی استفاده از مواد شیمیایی، آفت‌کش‌ها و حشره‌کش‌ها (به‌ویژه د.د.ت) در کشاورزی صنعتی مدرن پرداخته و با مدارک و شواهد نشان داد که این شیوه توسعه صنعتی و کشاورزی منجر به آلودگی منابع آبی و خاکی و کاهش تنوع زیستی گشته است و اگر وضعیت به‌همین شکل ادامه یابد، در آینده نزدیک، زیست‌بوم‌ها تعادل و توازن طبیعی خود را از دست داده و بحران‌های جدی ظهور کرده و آسیب‌های شدیدی به جامعه وارد خواهد شد که از جمله آن‌ها تهدید حیات و سلامتی همگانی است (نک: کارسون، ۱۳۹۵).

1. John Bellamy Foster
2. Silent Spring
3. Rachel Carson

هشدارهای علمی و مستند کارسون سبب شد تا موجی نو در جامعه به راه افتد که از آن به «انقلاب محیط‌زیستی» یاد می‌شود. در اثر این انقلاب محیط‌زیستی، جامعه نسبت به مسائل محیط‌زیستی به شدت حساس گردید و مسائلی از قبیل آلودگی هوا، آلودگی آب، بحران پسماندها، فرسایش خاک، مصرف‌گرایی شدید، آلودگی صوتی، آلودگی شیمیایی، باران اسیدی، کاهش تنوع زیستی، بیابان‌زایی، جنگل‌زدایی، حیوان‌آزاری، تخلیه پسماندها در مکان زندگی اقلیت‌ها و ... به یک باره در کانون توجه عمومی واقع شده و محور نوینی در سیاست‌گذاری عمومی، حقوقی و جنایی پیدا شد. این جنبش اجتماعی سبز، به سرعت به خارج از سرزمین آمریکا نیز گسترش یافت و جامعه بین‌المللی را نیز تحت تأثیر قرار داد (نک: دابسون، ۱۳۸۸). از این تاریخ بود که گفتمان‌های محیط‌زیستی و اکولوژیکی (نک: نیس، ۱۳۹۹) به طور جدی و اثربخش در سطوح ملی و فراملی ظهور کردند.

رهاورد حقوقی این جنبش فکری سبز - که شاید بتوان آن را عصر روشن‌گری سبز نیز دانست - از یک سو شناسایی یک وظیفه جهانی و همگانی حفاظت از محیط‌زیست و از سوی دیگر شناسایی تدریجی حق بهره‌مندی از محیط‌زیست خوب به عنوان مصداق بارز نسل سوم حقوق بشر بود. وظیفه حفاظت از محیط‌زیست دو جنبه سلبی (حداقلی) و ایجابی (حداکثری) داشت. طبق وظیفه حفاظت سلبی، هر شخصی اعم از حقیقی یا حقوقی، به عنوان عضوی از سیاره زمین مکلف بود تا از هر گونه تخریب و آلوده‌سازی آن خودداری کند. وظیفه حفاظت ایجابی نیز دلالت بر این امر داشت که هر شخصی باید در اندازه توان خویش اقداماتی در راستای آبادانی، بهبودی و حفاظت از زمین انجام دهد و از سیاره زمین در برابر تهدیدهای محیط‌زیستی و آشکال گوناگون و روزافزون آلودگی (آب، خاک، صوتی، هوا، رادیواکتیو و ...) مراقبت کند. ظهور و شناسایی «اصل مسؤولیت مشترک ولی متفاوت» به عنوان یکی از اصول مسلم حقوق بین‌المللی محیط‌زیست گویای همین موضوع بود. حق بهره‌مندی از محیط‌زیست خوب نیز دلالت بر این معنا داشت که هر انسانی، اعم از نسل‌های کنونی یا آینده، حق دارد که به صورت برابر و بدون هیچ گونه تبعیضی از محیط‌زیست پاک بهره‌مند شود. این حق بشری نوپیدا، از جنبه ماهوی شامل حق بهره‌مندی از هوای پاک، آب پاک، خاک پاک و غنی، فضای پاک، محیط آرام، چشم‌انداز زیبا، اقلیم پایدار، رهایی از پسماند، رهایی از آلودگی و ... و از جنبه شکلی نیز شامل حق بر مشارکت در امور محیط‌زیستی، حق دسترسی آزاد به اطلاعات محیط‌زیستی، حق دسترسی به عدالت و مراجع قضایی صالح، و حق جبران خسارت محیط‌زیستی و دریافت غرامت بود. این دو رهیافت حقوقی تکلیف‌نگر و حق‌نگر نه تنها منافاتی با یکدیگر نداشتند، بلکه دو روی سکه واحد بودند. هدف نهایی هر دو رهیافت حقوقی نیز این بود که رژیم‌های حقوقی جدید ظهور کرده و نظام‌های حقوقی داخلی و بین‌المللی از

محیط‌زیست خوب به‌عنوان یک حق اساسی و بنیادین نوع بشر حمایت حقوقی نموده و آلوده-کنندگان و تخریب‌کنندگان محیط‌زیست را در برابر رفتارهای زیان‌بار خود پاسخ‌گو سازند. در این دوران بود که مسؤولیت مدنی محیط‌زیستی، مسؤولیت اداری محیط‌زیستی و مسؤولیت کیفری محیط‌زیستی ظهور کرد.

در بستر چنین گفتمان‌های اجتماعی و حقوقی سبزی، موضوع حفاظت از محیط‌زیست در سطح جهانی، به‌ویژه در زمان درگیری‌های مسلحانه به مسأله‌ای بین‌المللی تبدیل شد؛ به‌گونه‌ای که موج گسترده‌ای علیه این وضعیت به پا خاست و خواستار سیاست‌گذاری حقوقی مناسب و کارآمد در این زمینه شد و اندیش‌مندان حقوقی اقدام به نظریه‌پردازی، ایده‌پردازی و الگوسازی حقوقی جهت منع تخریب شدید محیط‌زیست کردند. در حقیقت، از رویکرد تکلیف‌نگر، تخریب شدید محیط‌زیست نقض وظیفه همگانی حفاظت از محیط‌زیست از سوی شخص مرتکب، و از رویکرد حق‌نگر نیز نقض حق بر محیط‌زیست خوب قربانیان و نسل‌های آینده و یا بزهدیدگان سبز به‌شمار می‌آمد. با فراهم شدن این دو مبنای حقوقی جدید، فقط یک گام سبز مانده بود تا نظریه حقوقی اکوساید متولد شود که آن یک گام سبز را گالستون برداشت و به نخستین ایده‌پرداز حقوقی در این زمینه شهرت یافت.

۱.۲. فرایند ابداع مفهوم اکوساید: گذر از «هولوکاست انسانی» به «هولوکاست اکولوژیکی»

مفهوم اکوساید را می‌توان برابری حقوقی یک فرایند شبیه‌سازی جنایی دانست؛ به‌این‌معناکه گالستون مفهوم اکوساید را از رهگذر شبیه‌سازی جنایی با نظریه حقوقی منع ژنوساید ابداع کرده است. نظریه حقوقی منع ژنوساید در بین سال‌های ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۴ م. از سوی رافائل لمکین حقوق‌دان لهستانی جهت توصیف و تبیین فاجعه هولوکاست (نابودسازی نظام‌مند یهودیان و برخی گروه‌های نژادی از سوی آلمان نازی به رهبری آدلف هیتلر در جریان جنگ جهانی دوم) ارائه شد (Lyman Bruun, 1993, pp. 196-197). این جنایت تا سال ۱۹۴۴ م. که لمکین اصطلاح ژنوساید را از ترکیب دو واژه «ژنوو» و «ساید» ابداع کرد، جنایت بی‌نام خوانده می‌شد (See: Lemkin, 1944: and Lemkin, 1947: 145-151). مشابه همین وضعیت بی‌نامی حدود بیست سال بعد در مورد جنگ ویتنام نیز بروز کرد؛ به‌گونه‌ای که برای مدتی بیش از یک دهه، جامعه بین‌المللی شاهد وقوع یک پدیده جنایی ویران‌گر بود، ولی نمی‌توانست عنوان حقوقی مناسبی برای توصیف آن پیدا کند. در آن روزگار، مفهوم‌هایی مانند جنایات جنگی محیط‌زیستی^۱، وندالیسم

محیط‌زیستی^۱، جنگ محیط‌زیستی^۲، جنگ اکولوژیکی^۳، جنگ بیولوژیکی^۴، جنگ شیمیایی^۵، جنگ گیاه‌کشانه^۶ و ... عناوینی بودند که جملگی برای توصیف و سرزنش این وضعیت به کار رفتند. با وجود این، هیچ یک از این مفهومیها (شاید به دلیل جنگ‌مداری و ابزارمحوری و تمرکز نکردن بر قربانی اصلی اکوساید یعنی اکوسیستم) نتوانست جامعه حقوقی را اقناع نموده و یک جریان حقوقی نوین جهت نظریه پردازی حقوقی به منظور جرم‌انگاری این قبیل رفتارها ایجاد کند. سرانجام گالستون، که در اعتراض به جنگ ویتنام چندین مقاله انتقادی نوشته بود، توانست یک عنوان جنایی جدید و یک فرمول حقوقی نو برای حل این چالش ارائه دهد (See: Cook, Haseltine and Galston, 1970).

فرمول گالستون مبتنی بر فرمول حقوقی جنایت ژنوساید بود و از رهگذر «شبهه‌سازی رفتاری» و «شبهه‌سازی آثاری» به «شبهه‌سازی مفهومی/عنوانی» و «شبهه‌سازی هنجاری» می‌رسید. این فرایند شبهه‌سازی جنایی را می‌توان در سه مرحله زیر خلاصه کرد.

مرحله نخست، «شبهه‌سازی رفتاری» و «شبهه‌سازی آثاری» بود. در این مرحله باید شرحی از رویدادهایی که در ویتنام رخ می‌داد ارائه شده و با فاجعه هولوکاست تطبیق داده می‌شد. برای این منظور، گالستون اقدامات آمریکا در ویتنام را به نوعی هولوکاست یا ژنوساید علیه طبیعت (ژنوساید اکولوژیکی) تشبیه کرد. اگر در جریان هولوکاست، «گونه انسان» قربانی گشته و گروه‌های انسانی و یا «نسل‌های انسانی» به طور مستقیم، گسترده و سیستماتیک نابود شدند، در ویتنام، افزون بر این موارد، رویدادهای ویرانگر دیگری نیز رخ می‌داد که آثاری مشابه با هولوکاست داشت؛ با این تفاوت که این نوع هولوکاست، شامل گونه‌های غیرانسان نیز می‌شد.

مرحله دوم شبهه‌سازی، «شبهه‌سازی مفهومی یا عنوانی» بود. در این مرحله، باید عنوان مناسبی برای توصیف رویدادهای بوم‌زدا یا نه برگزیده می‌شد. گالستون در این مرحله به این نتیجه می‌رسد که باید از خود واژه «ژنوساید» الگوبرداری نموده و با تغییر اندکی، هولوکاست اکولوژیکی ویتنام را نیز توصیف حقوقی کند. در این جا، تخصص اصلی گالستون راهنمای او می‌شود تا موضوع و قربانی اصلی جنایت اکوساید را به درستی تشخیص دهد که همانا خود اکوسیستم است. پس از شناسایی قربانی جنایت، وی واژه یونانی «اکو» را از دانش زیست‌شناسی و بوم‌شناسی به عاریه گرفته و با واژه لاتین «ساید» پیوند می‌زند. در این لحظه است که «اکوساید» از تلفیق این دو واژه

1. Environmental vandalism
2. Environmental warfare
3. Ecological warfare
4. Biological warfare
5. Chemical warfare
6. Herbicidal warfare

به زبان بشری راه می‌یابد.^۱ گالستون دقت می‌کند تا به جای «اکو» از مفهوم‌های بسیار نزدیک به آن یعنی «بیو» (بیوساید) یا «ژئو» (ژئوساید) استفاده نکند؛ زیرا مفهوم «اکو» از یک سو جامع‌تر و گسترده‌تر از مفهوم «بیو» و «ژئو» است و شامل عناصر ناجان‌دار زیست‌بوم نیز می‌شود و از سوی دیگر، دلالت بر وجود یک «سیستم»، یک پارچگی و تعامل دوسویه عناصر زیست‌بومی و ارتباط متقابل و پیوستگی و همبستگی آن‌ها دارد (نک: اردکانی، ۱۳۹۳؛ و کربز، ۱۳۸۸). از این نگاه، اکوساید جنایتی علیه خود اکوسیستم است.

مرحله سوم فرایند شبیه‌سازی جنایی، شبیه‌سازی هنجاری یا حقوقی بود. بدین معنا که ضروری بود از یک سو نابودی زیست‌بوم‌ها و گونه‌های زیستی، همانند نابودی نسل بشری یک جنایت بین‌المللی به‌شمار آید؛ و از سوی دیگر، مشابه همان رژیم حقوقی پیش‌بینی‌شده برای جنایت ژئوساید، برای جنایت اکوساید نیز - با اعمال اصلاحات متناسب - پیش‌بینی شود. از نگاه گالستون، نظام حقوقی و به‌ویژه حقوق بین‌المللی باید همان‌گونه که از نسل انسان حمایت می‌کند، از نسل گونه‌های غیرانسان و جامعه طبیعی نیز حمایت کیفری کند، تا بقای تمدن بشری و ایمنی سیاره زمین با تهدید جدی مواجه نشود. گالستون بر این باور بود که همان‌طور که ژئوساید جنایتی علیه نوع بشر است، اکوساید نیز جنایتی علیه بشریت است و از این‌رو باید منع و جرم‌انگاری شود (Lindgren, 2018: 534; and Crook and Short, 2014: 306-307).

برایند نهایی این فرایند شبیه‌سازی جنایی، در سال ۱۹۷۰ م. ظهور یافت؛ یعنی هنگامی که گالستون در سخنرانی خود در «همایش جنگ و مسؤولیت ملی»،^۲ با بیان عبارات زیر، نخستین سنگ بنای نظریه حقوقی جنایت اکوساید را بر زمین نهاد:

«پس از پایان جنگ جهانی ۲، و به‌عنوان ثمره محاکمه‌های نورنبرگ، ما به‌درستی، نابودی عمدی کل مردم و فرهنگ آن‌ها را، با نامیدن این [شکل از] جنایت علیه بشریت، [به‌نام] ژئوساید محکوم نمودیم. به‌نظم می‌رسد که نابودی عمدی و همیشگی محیط‌زیستی که در آن، مردمی می‌توانند به شیوه مطلوب خویش زندگی نمایند، باید به‌طرز مشابهی به‌عنوان [مصادقی از] جنایت علیه بشریت به‌شمار آید، [که] با واژه اکوساید توصیف می‌گردد. در زمان کنونی، ایالات متحده [آمریکا] به‌عنوان

۱. از نظر ریشه‌شناختی، «اکو» برگرفته از واژه یونانی «oikos» به‌معنای «خانه یا منزل»، و «ساید» نیز برگرفته از واژه لاتین «caedere»، به‌معنای «نابود کردن، تخریب کردن یا کشتن» است. در نتیجه، معنای لفظواره‌ای اکوساید «نابودسازی خانه» (Kalkandelen and O'Byrne, 2017: 334) و یا «کشتن زمین/ زمین‌کشی» (Drumbl, 1998: 142) است (نک: حیدری و واعظی، ۱۳۹۹: ۳۷-۶۷؛ شاملو و قلی‌پور، ۱۳۹۹: ۱۳۷-۱۶۲؛ و قلی‌پور و مهر، ۱۳۹۹: ۴۳-۸۱).

2. The Conference on the War and National Responsibility

[کشوری که] احتمالاً علیه کشور دیگر، ویتنام، از رهگذر استفاده گسترده از برگ‌زدهای شیمیایی و گیاه‌کش‌ها مرتکب اکوساید گردیده، تنها مانده است. به نظر می‌رسد که ملل متحد، نهاد مناسبی برای تدوین طرحی علیه اکوساید باشد» (Greene, 2019: 8).

این نخستین بار در تاریخ بشری بود که از چنین مفهومی استفاده می‌شد. نکته جالب این است که گالستون قالب جرم‌انگاری اکوساید و مرجع متوالی آن را نیز تعیین کرد. برای این منظور لازم بود تا همانند جنایت ژنوساید، یک معاهده بین‌المللی تنظیم و تدوین شود. متوالی اصلی این کار نیز سازمان ملل متحد تعیین شد. گالستون در نوشته بعدی خود در همان سال نیز این ایده را گسترش داده و استدلال کرد که تخریب گسترده بخشی از کشور و منابع غذایی مردم، مغایر با اصل بنیادین حقوق بین‌المللی بشردوستانه یعنی اصل تفکیک اشخاص و اهداف نظامی از غیرنظامی است. وی اشاره می‌کند که اگرچه برآورد کامل و دقیق همه پیامدهای جنگ شیمیایی ویتنام روشن نیست، ولی می‌توان به‌طور اجمالی دریافت که تخریب‌ها و آسیب‌های محیط‌زیستی، بسیار شدید، گسترده و ویران‌گر بوده‌اند (Leebaw, 2014: 777). با این استدلال، گالستون جنایت اکوساید جنگی را با حقوق بین‌المللی بشردوستانه پیوند زد و ناقض اصول بنیادین حقوق بین‌المللی بشردوستانه دانست.

در پایان این قسمت، باید به این نکته اشاره کرد که ابداع مفهوم اکوساید در آن برهه از تاریخ، در سرزمین آمریکا، در دفاع از مردم و طبیعت ویتنام و از سوی یک زیست‌شناس/ گیاه‌شناس (و نه حقوق دان محض)، رویدادی تصادفی نیست؛ بلکه نتیجه تلفیق و هم‌افزایی چهار جنبه علمی، اجتماعی، اخلاقی و حقوقی حیات گالستون است، به گونه‌ای که در غیاب هر یک از چهار جنبه زیر، دشوار بود که گالستون واضع این مفهوم باشد.

جنبه نخست، رشته تخصصی گالستون است که زیست‌شناسی گیاهی بود. وی رساله دکترای تخصصی خود را درباره کنترل شیمیایی و شتاب‌بخشی به فرایند رشد و گل‌دهی گیاهان نگاشته بود. هدف گالستون این بود سازوکاری فراهم شود تا گیاهان پیش از موعد طبیعی خود گل دهند. او با آزمایش‌هایی که با استفاده از ماده شیمیایی 2,3,5-triiodobenzoic acid (TIBA) بر روی گیاهان و به‌ویژه سویا انجام داد، به این نتیجه رسید که این اسید سبب شتاب‌بخشی به فرایند رشد و گل‌دهی گیاهان می‌شود (Galston, 1947: 356-360; Crook and Short, 2014: 306- See: Galston, 2018: 534; and Lindgren, 2018: 307). نتیجه‌گیری دوم این بود که اگر غلظت این ماده شیمیایی از یک اندازه خاص بالاتر رود، موجب ریزش برگ گیاهان می‌شود و در غلظت‌های بالاتر حتی گیاهان به‌طور کامل نابود می‌شوند (Galston and Cohen, 2004). همین نتیجه دوم بود که زمینه‌ساز سوءاستفاده ارتش انگلیس و آمریکا از این تحقیق شد و دانش‌مندان جنگ شیمیایی ارتش آمریکا در

سال ۱۹۵۱ م. در فُرت دِتریک^۱ در ایالتِ مریلند^۲ از یافته‌های گالستون به‌منظور تولیدِ سلاح‌های شیمیایی استفاده کردند که منجر به تولیدِ عاملِ نارنجی برگ‌زدا شد (Howold.co., last visited: (30 March 2021; and William, 1982).

جنبهٔ دوم حیاتِ گالستون، جلوهٔ اجتماعی دارد و ناظر بر کنش‌گریِ فعالِ وی در بسترِ جنبشِ ضدِ جنگ و جنبشِ حفاظت از محیط زیست است. گالستون از این‌که تحقیقاتش در تولیدِ سلاح‌های شیمیایی اثر گذاشته بود، احساسِ گناه کرده و نگرانِ گسترشِ سلاح‌های شیمیایی در سراسر جهان بود. این بیداری وجدانی زمینه‌سازِ حیاتِ اخلاقی – حقوقیِ نوینی در زندگیِ گالستون شد و او را از یک گیاه‌شناسِ محض به معترضِ مدنی تبدیل کرد. وی با سوءاستفادهٔ ارتش از علمِ مقابله کرده و خطرهای ناشی از کاربردِ موادِ شیمیایی در چهارچوبِ عملیاتِ کارگرِ مزرعه را یادآور شد. در این راستا، در گامِ نخست، اقدام به نفوذ (لابی) در میانِ همکارانِ دانشگاهی خود نموده و به آن دسته از دانش‌مندانِ پیوست که به سیاستِ امریکا در جنگِ شیمیایی ویتنام و پیامدهای پیش‌بینی‌ناپذیرِ استفادهٔ گسترده از علف‌کش‌ها بر روی مردمِ ویتنام و طبیعت و حیواناتِ آن اعتراضِ شدید داشتند و جنبشِ ضدِ جنگ را به راه انداختند. وی در اگستِ ۱۹۶۶ م. در نشستِ سالانهٔ انجمنِ امریکاییِ فیزیولوژیست‌های گیاهی^۳، قطعنامه‌ای تدوین کرد که در ادامه به‌عنوان یک درخواست برای رئیس-جمهورِ وقتِ امریکا یعنی لیندون جانسون^۴ ارسال شد. در این قطعنامه نسبت به پیامدهای زیان‌بارِ فوری و بلندمدتِ استفاده از موادِ شیمیایی برگ‌زدا بر روی اکولوژیِ منطقه، زیست‌بوم‌های آن، مردمِ ویتنام، گونه‌های جانوری، گونه‌های گیاهی و ... هشدار جدی داده شده بود. باوجود این، قطعنامه اثرِ مطلوبی نداشت و دولتِ جانسون به سیاستِ نظامیِ خود ادامه داد (Howold.co., last visited: 30 March 2021). گالستون و همکارانش از این موضوع ناامید نگشته و در گامِ دوم، اقدام به نفوذ در بدنهٔ قوهٔ حاکمهٔ کشور کردند. وی به‌همراه یک متخصصِ ژنتیک به‌نام متیواسِ مسلسون^۵ تلاش کرد تا از طُرُقِ گوناگون در ارتش، وزارتِ دفاع و کنگرهٔ امریکا نفوذ (لابی) نموده و خواستارِ انجامِ تحقیقاتِ رسمی در زمینهٔ پیامدهای سم‌شناختیِ عاملِ نارنجی و جنگِ اکولوژیکی بر روی مردم، نسل‌های آینده، گونه‌های گیاهی و جانوری، زیست‌بوم‌ها و ... شود. نتایجِ تحقیقاتِ وزارتِ دفاع نشان داد که عاملِ نارنجی سببِ تولدِ نوزادانِ ناقص در موش‌های آزمایشگاهی می‌شود. پژوهش‌های بیش‌تر ثابت کرد که مادهٔ نارنجی در سرطان‌زایی، نارسایی‌های جنینی، زایمانِ زودرس، قطعِ اعضای جنین در رحمِ

1. Fort Detrick
2. Maryland
3. The American Association of Plant Physiologists
4. President Lyndon Johnson
5. Matthew S. Meselson

مادر، اختلال جسمی و ذهنی کودکان، بیماری‌های پوستی، بیماری‌های دامی و حیوانی و ... تأثیر مستقیم دارد. گالستون با همکاری دوستان خود در کال‌تک نتایج این پیمایش‌ها را در اختیار مشاوران رئیس‌جمهور جدید یعنی ریچارد نیکسون^۱ قرار داده و نیکسون نیز در سال ۱۹۷۰ م. دستور توقف عملیات کارگر مزرعه را صادر نمود و در سال ۱۹۷۱ م. کاربرد عامل نازنجی را به‌طور کامل منع کرد (Galston, 2002: 786-787; SERRA PALAO, 2019: 9-11; Galston, 1972: 223-235;) (and Chou, 2017, last visited: 30 March 2021).

جنبه سوم حیات گالستون، سرشت اخلاقی دارد. اعتراض‌های وجدانی گالستون در زندگی حرفه‌ای او تأثیر عمیقی بر جای گذاشت که همانا پیدایش زمینه مطالعاتی جدیدی با عنوان «اخلاق‌های زیستی» در حیات علمی او بود؛ تا جایی که اخلاق زیستی به حرفه دومش تبدیل شد. گالستون بر این باور بود که دانش و فناوری بشر باید همراه با «اخلاق» به‌کار گرفته شود. وی در کتاب حکمت سبز^۲ به بررسی مسؤلیت دانش‌مندان در قبال استفاده نظامی از کشفیات آن‌ها پرداخت (See: Galston, 1981). گالستون تأکید می‌کند که دانش‌مندان باید بر کاربرد درست دانش و فناوری بشر نظارت اخلاقی کنند تا همانند ویتنام به انحراف کشیده نشود (Phuong-Lan, 2003: 187).

جنبه چهارم حیات گالستون، سرشت حقوقی دارد. گالستون از جمله نظریه‌پردازانی است که علم (زیست‌شناسی)، اخلاق (اخلاق‌های زیستی) و عدالت (حقوق و سیاست‌گذاری عمومی) را ترکیب نمود و از تلفیق این سه، یک ایده حقوقی نوین ارائه کرد. بنابراین، سخن گفتن از «میراث حقوقی گالستون» نه تنها ناروا نیست؛ بلکه پاس‌داشت اندیشه انسان‌های بلندهمت است که در دفاع از بشریت، صلح و عدالت، حتی سیاست‌ها و اقدامات کشور متجاوز و جنایت‌کار خویش را محکوم نموده و به حمایت از ملت مظلومی هم‌چون ویتنام برخاستند و آن رفتارها را در قالب یک مفهوم جدید «حقوقی‌سازی» کرده و «جرم‌نگاری» نمودند.

۲. تبیین و ارزیابی اندیشه حقوقی گالستون در پرتو آموزه‌های اکوساییدشناسی

پس از آشنایی با زمینه‌ها و فرایند ابداع مفهوم اکوسایید، در این بخش به تبیین و تحلیل (۱-۲) و نقد و ارزیابی (۲-۲) ایده حقوقی گالستون از منظر آموزه‌های اکوساییدشناسی پرداخته می‌شود.

۲.۱. جنایت اکوسایید از نگاه گالستون: جنایتی جدید علیه بشریت

اگرچه انتظار می‌رود واضح یک مفهوم حقوقی، به تبیین حقوقی آن نیز بپردازد، ولی گالستون به تبیین و تحلیل بیش‌تر مفهوم اکوسایید نپرداخته است. وی حتی تعریف حقوقی دقیق و جامعی از

1. Richard Milhous Nixon
2. Green Wisdom

این مفهوم ارائه نکرده است. با وجود این، از بطن گفتارها و نوشتارهای حقوقی او می‌توان عباراتی را استخراج کرد که دلالت بر تعریف و تبیین این مفهوم و نوع نگرش او نسبت به این جنایت دارد. تعریف گالستون از مفهوم اکوساید همانی است که در سخنرانی ۱۹۷۰ م. خود بیان کرده است. از این تعریف^۱ و هم‌چنین فضای کلی ظهور این مفهوم می‌توان ویژگی‌های اصلی قرائت گالستون از جنایت اکوساید را به شرح زیر بیان کرد:

- گالستون اکوساید را یک جنایت بین‌المللی توصیف کرده است. وی از رهگذر شبیه‌سازی اکوساید با ژنوساید تلاش می‌کند تا هم مقصود خود را به شیوه بهتری تبیین کند و هم خطر اکوساید را برای جامعه بین‌المللی آشکارتر ساخته و خواستار پاسخ‌دهی فوری به آن شود. البته، این به معنای آن نیست که اکوساید نباید در سطح داخلی جرم‌انگاری شود، بلکه منظور این است که جرم‌انگاری داخلی آن کافی نیست و باید جرم‌انگاری بین‌المللی صورت پذیرد؛ زیرا این جنایت، حقوق بنیادین بشر را نقض، و بقای زمین و نوع بشر را به‌طور جدی تهدید می‌کند. بنابراین، هم از حیث ماهیت و هم از حیث آثار و پیامدها، جنایتی بین‌المللی است و تهدیدی علیه کل سیاره زمین و نوع بشر به‌شمار می‌رود. مرتکبین اکوساید را نیز می‌توان همانند دزدان دریایی، جنایت‌کاران جنگی و ... «دشمنان نوع بشر» دانست.
- اکوساید نوعی جنایت علیه بشریت و قرین اکولوژیکی ژنوساید است. با این توصیف، پیامدهای انسانی و اجتماعی اکوساید برجسته‌تر شده است. از این رویکرد، حتی اگر اکوساید را نتوان به‌عنوان یک جنایت بین‌المللی مستقل جرم‌انگاری کرد، می‌توان بر اساس الگوی حقوقی جرم‌انگاری ادغامی یا الحاقی، به‌عنوان مصداقی از جنایات علیه بشریت، جنایت نسل‌زدایی و یا جنایات جنگی تعریف کرد. البته، از سخنان گالستون چنین برداشت می‌شود که منظور وی از اصطلاح جنایات علیه بشریت، این نیست که اکوساید در ذیل جنایات علیه بشریت گنجانده شود، بلکه وی قایل بر جرم‌انگاری مستقل آن است، ولی از این نکته نیز غافل

۱. برخی از نویسندگان (See: Bilotta, 2019, last visited: 10 december 2019)، تعریف دومی را نیز به گالستون نسبت می‌دهند که طبق آن: «آن [اکوساید] بر اقدامات گوناگون ویران‌سازی یا تخریب دلالت می‌کند که در این موضوع که با هدف آسیب [به] و یا تخریب اکولوژی نواحی جغرافیایی به زبان زندگی انسانی، زندگی حیوانی و زندگی گیاهی انجام می‌شوند، اشتراک دارند». اما بررسی نگارندگان نشان داد که این تعریف اگرچه وام‌دار اندیشه‌های گالستون است، ولی در سال ۱۹۷۳ م. از سوی جان فراید (John H. E. Fried) ارائه شده است. نک:

Fried, John H. E. (1973), "War by Ecocide", in: Marek Thee (ed), Bulletin of Peace Proposals, Volume 1; and Crook, Martin and Damien Short (2014), "Marx, Lemkin and the genocide-ecocide nexus", *The International Journal of Human Rights*, Vol. 18, No. 3, pp. 298-319.

نیست که چنین رفتاری همانند ژنوساید نوعی جنایت علیه بشریت در معنای عام آن نیز است. در واقع، مقصود وی معنای عام این مفهوم بوده است نه معنای خاص آن.

• بر اساس این تعریف، از نظر آستانه جنایت یا عناصر زمینه‌ای، تخریب محیط زیست باید «همیشگی و دایمی» باشد (Travis, 2016, last visited: 12 December 2020). این بدان معنا است که آسیب‌های گذرا، کوتاه‌مدت و ترمیم‌پذیر را نمی‌توان اکوساید به‌شمار آورد. تعیین آستانه شدت یکی از شاخص‌های جنایات بین‌المللی است که گالستون نیز به این موضوع توجه داشته است.

• از نظر رکن مادی، رفتار فیزیکی مرتکب می‌تواند هر رفتاری باشد و از این جهت محدودیتی وجود ندارد. آنچه مهم است تخریب‌کنندگی این رفتارها است. گالستون در تعریف اکوساید، فقط به تخریب و نابودسازی توجه داشته و به آلودگی و دیگر شکل‌های آسیب محیط‌زیستی (تصاحب، تغییر، آزار، تهی‌سازی، بهره‌برداری غیرقانونی، انتقال و جابه‌جایی و ...) اشاره‌ای نکرده است. شاید به این جهت که ذهن او معطوف به جنگ اکولوژیکی ویتنام بوده است و یا این که تخریب را در معنای عام خود به‌کار برده است که در این صورت شامل آلودگی و ... نیز می‌شود. از نظر موضوع جرم، موضوع جرم، «محیط‌زیست» دانسته شده است. در واقع، محیط‌زیست خودش قربانی مستقلی به‌شمار نیامده، بلکه موضوع جرم است. مفهوم محیط‌زیست نیز اطلاق دارد و به‌نظر می‌رسد که شامل محیط‌زیست طبیعی و مصنوعی است. وانگهی، شامل همه عناصر محیط‌زیستی مانند آب، هوا، خاک، گونه‌های گیاهی و جانوری، زمین و ... می‌شود. از نظر جزء نتیجه نیز، از تعریف چنین استنباط می‌شود که اکوساید جنایتی مقید است؛ زیرا باید «تخریبی» رخ دهد و «آسیبی» وارد گردد.

• از نظر رکن روانی، اکوساید جنایتی عمدی دانسته شده است (Berg, 2017: 11-12). بدین سان، این تعریف شامل تخریب‌های غیرعمدی یا اکوسایدهای غیرعمدی نمی‌شود. زیرا، مفهوم «عمدی» در حالت مضیق، شامل قصد و در حالت موسع، افزون بر قصد صریح، شامل علم (قصد ضمنی) و بی‌پروایی (قصد احتمالی) نیز می‌شود. با توجه به این نکته، مرتکب افزون بر قصد عام ارتکاب رفتار فیزیکی تخریب‌کننده، باید قصد خاص تخریب محیط‌زیست را نیز داشته باشد. این بدان معنا است که اقدامات تخریبی انسان، تنها زمانی جنایت اکوساید به‌شمار می‌روند که قصد مرتکب از انجام آن‌ها، آسیب‌رسانی یا تخریب زیست‌بوم یک منطقه باشد. گفتنی است که در تعریف گالستون انگیزه مرتکب جایگاهی در تحقق جنایت ندارد.

• از نظر زمانی، با این که گالستون این مفهوم را از متن جنگ بیرون کشیده، ولی تعریف خود را مقید به زمان جنگ نکرده است. در نتیجه، اکوساید، جنایتی محدود به زمان مخاصمات

مسلحانه نیست. به تعبیری بهتر، اکوساید صرفاً یک جنایت جنگی نیست، بلکه جنایتی علیه طبیعت و بشریت است که ممکن است در زمان صلح نیز رخ دهد. در نتیجه، افزون بر اکوساید جنگی (اکوساید جنگ گاهی)، اکوساید عادی یا اکوساید زمان صلح (اکوساید صلح گاهی) نیز پذیرفته شده است. اشاره به این نکته ضروری است که خوانش‌های نخستین اکوساید، گرایش به نظامی‌سازی یا جنگی‌سازی آن داشتند؛ چراکه مفهوم اکوساید در بستر یک جنگ محیط‌زیستی تمام‌عیار متولد گردید. همین پیوند تاریخی مفهوم اکوساید با جنگ ویتنام سبب شد تا از نظر حقوقی نیز مفهوم اکوساید با مخصصات مسلحانه گره خورده و یک جنایت جنگی به‌شمار آید (Greene, 2019: 8-9)؛ پیوندی که آثار آن هنوز نیز باقی است؛ بدین صورت که در سپهر حقوق بین‌المللی جنایی (اساسنامهٔ رم ۱۹۹۸ م.) نیز با این که اکوساید به عنوان جنایت جنگی (نوع بین‌المللی) جرم‌انگاری شده، ولی به‌عنوان جنایت زمان صلح جرم‌انگاری نشده است (Lawrence and Heller, 2007: 1-40; and Lopez, 2006: 231-271)؛ این در حالی است که عمدهٔ آسیب‌های محیط‌زیستی شدید، یا در زمان صلح و خارج از درگیری‌های مسلحانه رخ می‌دهند و یا این که در جریان درگیری‌های مسلحانهٔ غیربین‌المللی واقع می‌شوند. از نظر اخلاقی نیز قبح ارتکاب اکوساید در زمان صلح بیش‌تر از زمان جنگ است که ذاتاً تخریب‌کننده است.

- در این تعریف از عبارت «زندگی به‌شیوهٔ مطلوب» نیز استفاده شده است که معنای چندان روشنی ندارد و مقصود گالستون از کاربرد آن، برای نگارندگان روشن نیست. شاید بتوان گفت که گالستون با کاربرد این عبارت خواسته است رویکرد چندفرهنگی و اقلیت‌گرایانه نیز نسبت به موضوع داشته و آن را با حقوق اقلیت‌ها، حقوق بومیان و جوامع محلی و سبک زندگی و حقوق فرهنگی این گروه‌ها پیوند زده باشد؛ به‌ویژه که جنگ ویتنام جنبهٔ ایدئولوژیک و استعمارزدایانه نیز داشت.^۱ شاید گالستون با بیان این عبارت، به استعمارگران یادآوری می‌کند که باید به «شیوهٔ مطلوب زندگی جوامع بشری» احترام نهاد. این برداشت از آن جهت نیز تقویت می‌شود که گالستون مسافرت‌هایی به ویتنام داشت و با سبک معیشتی آنان آشنا بود. افزون‌براین، وی مفهوم اکوساید را از روی نظریهٔ کمین شبیه‌سازی کرده است، که بر اساس آن، ژنوساید فرهنگی نیز بخشی از جنایت ژنوساید است. گالستون نیز در سخنرانی خود از

۱. یا شاید به مرام سوسیالیستی مردم ویتنام و یا فرهنگ مشارکتی جامعه‌های شرقی اشاره دارد که بسیار متفاوت از فرهنگ فردگرا و لیبرال جامعه‌های غربی است.

ژنوساید فرهنگی سخن می‌گوید. اگر مقصود گالستون همین نکته باشد، در آن صورت، خوانش وی می‌تواند به نوعی شامل اکوساید فرهنگی^۱ نیز شود.

۲.۲. چالش‌های حقوقی قرائت گالستون از جنایت اکوساید: از انسان‌محوری در مبنا تا کلی‌گویی در تعریف

با وجود پیشگامی گالستون در تعریف و تبیین اجمالی مفهوم اکوساید و مزایا و محاسن ایده او، ایرادهای جدی به شرح زیر در آن مشاهده می‌شود:

- *آستانه‌گزینی نامناسب*: آستانه‌گذاری این تعریف، دقیق و جامع نیست. در واقع، قید «دایمی بودن» تخریب محیط‌زیست، آستانه دقیق و سنجیده‌ای نیست. برای تحقق جنایت اکوساید لازم نیست که تخریب محیط‌زیست دایمی باشد، بلکه کافی است که شدید، گسترده و یا بلندمدت باشد. دایمی بودن یک آسیب اکولوژیکی نه سبب می‌شود که اکوساید به‌شمار آید و نه لازم است که تخریب، دایمی باشد تا اکوساید به‌شمار آید. استفاده از این وصف در تعریف اکوساید گمراه‌کننده، نامناسب و ناسودمند است و موجب افزایش بی‌کیفرمانی و بی‌پاسخ‌مانی می‌شود.
- *گزینش بنیان فلسفی - اخلاقی انسان‌محور*: از نظر فلسفی و اخلاقی، تعریف گالستون انسان‌محور یا «مردم‌محور» است. زیرا، اکوساید را شکلی از «جنایات علیه بشریت» دانسته است. توضیح این‌که، تعریف‌های اکوساید، بر اساس رهیافت فلسفی و اخلاقی نویسندگان، به دو دسته کلی انسان‌محور^۲ و بوم‌محور^۳ (و زیست‌محور^۴) تقسیم می‌شوند. منظور از تعریف انسان‌محور، تعریفی است که تحقق رکن مادی جنایت اکوساید را منوط به ایراد آسیب (بالقوه یا بالفعل) به انسان، گروه، جمعیت و یا جامعه انسانی (و نه خود زیست‌بوم یا محیط‌زیست) کرده و به این اعتبار آن را منع و جرم‌انگاری نموده باشد.^۵ در مقابل، در تعریف‌های بوم‌محور (زیست‌محور)، پارادایم (دیدمان) تغییر پیدا می‌کند و خود مفهوم «زیست‌بوم»،

۱. اکوساید فرهنگی به حالتی اشاره دارد که رفتار تخریب‌کننده، در عین حال که آسیب به زیست‌بوم (ها) است، آسیب به فرهنگ یک گروه، جمعیت و جامعه نیز است.

2. Anthropocentric

3. Ecocentric

4. Biocentric

۵. از نمونه‌های تعریف انسان‌محور، تعریف بنیامین ویتیکر (Benjamin Whitaker) است: «[اعمال] تغییرهای زیان‌بار، اغلب جبران‌ناپذیر، نسبت به محیط‌زیست - برای نمونه از طریق انفجارهای هسته‌ای، تسلیحات شیمیایی، آلودگی شدید و باران اسیدی، یا تخریب جنگل بارانی - که هستی کل جمعیت‌ها را تهدید می‌نماید - خواه عمدانه یا با غفلت کیفری» (Greene, 2019: 14; and Schabas, 2000: 201).

«محیط زیست» یا «گونه‌های زیستی» به عنوان گرانگه‌ای تعریف انتخاب شده و تحقق رکن مادی جنایت اکوساید، مشروط به ورود آسیب به انسان، گروه، جمعیت و یا جامعه انسانی نیست و اکوساید به اعتبار آسیب‌رسانی به خود محیط زیست، زیست‌بوم (ها) و گونه‌های زیستی منع و جرم‌انگاری می‌شود.^۱ با توجه به این تفکیک مبنایی، از نگاه گالستون، محیط زیست به این جهت شایسته حمایت کیفری است که «مردمی» در بستر آن به شیوه مطلوب خویش زندگی نموده و از آن بهره می‌برند. در نتیجه، اگر اکوساید در محیط زیستی رخ دهد که «مردمی» در آن زندگی نمی‌کنند، از شمول این تعریف خارج است؛ مگر آن‌که گستره محیط زیست مردم را آن میزان توسعه دهیم که هیچ بخشی از جهان از این دایره خارج نماند.

• *آستانه بالای رکن روانی: آستانه رکن روانی این تعریف بسیار بالا است. بهتر بود افزون بر حالت عمد، به دو حالت «آگاهی» و «بی‌پروایی» مرتکب نیز به‌طور صریح اشاره می‌شد تا اثربخشی و بازدارندگی آن افزایش می‌یافت؛ زیرا اثبات قصد تخریب بسیار دشوار است و همین امر منجر به بی‌پاسخمانی گسترده مرتکبین اکوساید می‌شود. گفتنی است آن دسته از حقوق‌دانانی (مانند والرئ کینس^۲ و ...) که از الگوی مادی‌سازی جنایت اکوساید حمایت می‌کنند، ایراد دیگری نسبت به رکن روانی تعریف گالستون می‌گیرند و آن هم این‌که اساساً در جرم‌های اکولوژیکی نباید از الگوی جرم‌انگاری تقصیرمدار (اعم از عمدی و غیرعمدی) پیروی کرد؛ بلکه اکوساید باید به عنوان یک جرم مادی محض شناسایی شود (نک: احدی، رستگار مهجن آبادی و طغرانگار، ۱۳۹۹: ۷۱-۹۹ و Gray, 1995: 215-272).*

• *انطباق‌نداشتن با الگوی تعریف و جرم‌انگاری جنایات بین‌المللی: گالستون با این‌که به مفهوم ژنوساید اشاره کرده و از روی همان شبیه‌سازی نموده، ولی تلاش نکرده است تا تعریف خود از مفهوم اکوساید را به همان صورت تعریف جنایت ژنوساید تنظیم کند؛ کاری که ریچارد فالک پس از سه سال انجام داده است (Falk, 1973: 80-96). از این جهت، تعریف گالستون با الگوی جرم‌انگاری در حقوق بین‌المللی جنایی، که شامل عناصر زمینه‌ای (صدر) و رفتارهای فیزیکی سازنده است، هم‌خوانی نداشته و شکل بسیار ساده‌تری تعریف اکوساید است. شاید اگر گالستون در آن ایام با همکاری حقوق‌دانان، یک طرح حقوقی منسجم تدوین می‌کرد، اکنون*

۱. برای نمونه، «هیأت کارشناسی مستقل برای تعریف حقوقی جنایت اکوساید» (Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide) اکوساید را چنین تعریف می‌کند: «۱. به‌منظور هدف این اساسنامه، "اکوساید" به معنی اعمال غیرقانونی یا بی‌فکرانه/ناسنجیده‌ای است که با آگاهی از این‌که یک احتمال قوی وجود دارد که از رهگذر آن اعمال، آسیب شدید و نیز گسترده یا بلندمدت به محیط زیست وارد شود، ارتکاب یابند (Stop Ecocide Foundation, 2021: 5)».

2. Valérie Cabanes

اکوساید در اغلب نظام‌های حقوقی داخلی و حقوق بین‌المللی جرم‌انگاری شده بود و سیاره زمین با چنین بحران‌های اکولوژیکی شدیدی مواجه نمی‌شد. در حقیقت، گالستون فقط ایده و پیشنهاد داد، ولی طرح حقوقی جدیدی تدوین نکرد و حتی همانند مکین نوشته تفصیلی در این زمینه ننگاشت تا راهنمای دیگران باشد. وی حتی ایده حقوقی خود را توسعه و تکامل نبخشید.

- **ترجیح رویکرد جمع‌گرایانه بر فردگرایانه:** گفته می‌شود نسل سوم حقوق‌های بشری (حقوق همبستگی: حق بر محیط‌زیست خوب و پایدار، حق بر صلح، حق بر توسعه و ...) سرشت جمعی و گروهی دارند و یا دست‌کم این جنبه بر جنبه فردی آن غلبه دارد (نک: حجار لیب، ۱۳۹۶). اشاره به «مردم» در تعریف اکوساید، با همین رویکرد جمع‌گرایانه نسبت به حق بر محیط‌زیست خوب و پایدار هم‌خوانی دارد. شاید الهام‌گیری از تعریف نسل‌زدایی (مفهوم گروه) سبب استفاده از این واژه شده باشد. اگرچه این رویکرد، نادرست نیست، ولی نمی‌توان از این نکته غافل شد که افزون بر مردم، هر «فرد» نیز به‌طور انفرادی از چنین حقی بهره‌مند است. بنابراین، بهتر آن بود که به‌جای رویکرد جمع‌محور و اصطلاح «مردم»، از رویکرد فردمحور و اصطلاح «انسان» استفاده شود.

- **عبارت پردازی نامناسب:** به نظر می‌رسد استفاده از عبارت «زندگی به شیوه مطلوب خویش» لازم و سودمند نیست. گویا گالستون این عبارت را به‌منظور احترام به حقوق فرهنگی و آزادی اقلیت‌ها و بومیان در انتخاب سبک زندگی خویش استفاده کرده است. با این حال، وضعیت‌هایی وجود دارد که مردمانی مجبور هستند تا در یک محیط‌زیست بدخیم به شیوه غیرمطلوب نیز زندگی کنند. در این صورت، آیا این تعریف شامل این حالت نیز می‌شود؟ پاسخ روشن نیست. بنابراین، بهتر است چنین عبارتی اصلاً به‌کار نرود تا منجر به برداشت‌ها و تفسیرهای نامطلوب از این مفهوم نگردد.

- **نامشخص بودن قلمرو مرتکبین اکوساید:** تعریف گالستون در باره مرتکبین اکوساید ساکت است و مشخص نیست که وی قصد داشته است اشخاص حقوقی را نیز مسؤول بداند یا خیر؟ اهمیت تصریح به این موضوع از آن جهت است که شناسایی مسؤولیت کیفری اشخاص حقوقی، یکی از محورهای اصلی اکوسایدشناسی است که نسل جدید اکوسایدشناسان و اکوسایدپژوهان بر روی آن تأکید می‌کنند؛ زیرا مرتکبین اصلی اکوساید، اشخاص حقوقی هستند؛ تاجایی که برخی از اکوسایدپژوهان از ضرورت نابودسازی شرکت‌ها، پیش از آن‌که استخراج و مصرف سوخت‌های فسیلی، انتشار گازهای گل‌خانه‌ای و به‌ویژه کربن، گرمایش جهانی و تغییر اقلیمی، میلیون‌ها یا میلیارد‌ها انسان را بکشد و جهان را به‌سمت نابودی پیش ببرد، سخن به‌میان

آورده‌اند (See: Whyte, 2020). این در حالی است که در اندیشه حقوقی گالستون به مسأله مهم مسؤولیت کیفری اشخاص حقوقی توجهی نشده و پاسخی به این پرسش اصلی داده نشده است.

- مقید نمودن تحقق اکوساید به حصول نتیجه: گالستون اکوساید را جنایتی مقید می‌داند که تحقق آن منوط به وقوع تخریب اکولوژیکی در عالم خارج است. این رویکرد گرچه از نظر حقوقی نادرست نیست، ولی با این ایراد جدی مواجه است که چرا از رویکرد جرم‌انگاری ریسک‌مدار پیروی نکرده است؟ اگر اکوساید از روی ژنوساید شبیه‌سازی شده، پس چرا همانند این جنایت، صرف قصد تخریب شدید و یا صرف قصد ایجاد خطر، کافی دانسته نشده است؟ با توجه به همین نکته است که هیأت کارشناسی نیز اکوساید را جزو جرایم مخاطره‌افکنی^۱ تعریف کرده است (Stop Ecocide Foundation, 2021: 12). به این معنا که وقوع تخریب در عالم خارج شرط تحقق اکوساید نیست، بلکه کافی است یک «وضعیت خطرناک» ایجاد شود.

با توجه به نکته‌هایی که بیان شد، اگرچه ایده حقوقی گالستون نخستین گام سبز در راستای جرم‌انگاری بین‌المللی اکوساید است، ولی درون‌مایه این ایده ابتکاری چندان شفاف، غنی، جامع و اثربخش نیست. دلیل آن را می‌توان نوپیدایی این مفهوم، عدم تخصص حقوقی گالستون، و نوپایی دو رشته حقوق بین‌المللی جنایی و حقوق بین‌المللی محیط‌زیستی در آن تاریخ دانست. بنابراین، باید ضمن اقتباس محاسن و مزایای این ایده، از ایرادها و نارسایی‌های آن پرهیز کرده و الگوی حقوقی نو، جامع، کارآمد و اثربخشی ارائه داد که منطبق با الگوی جرم‌انگاری جنایات بین‌المللی باشد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های اکوسایدشناسی گذشته‌نگر نشان می‌دهد که مفهوم اکوساید در واکنش سیاسی - اجتماعی به وضعیت جنگ محیط‌زیستی ویتنام تولد یافته است. در حقیقت، تولد این مفهوم، نتیجه تقارن، هم‌گرایی و هم‌افزایی دو جنبش محیط‌زیست‌گرایی و جنبش ضد جنگ در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ م. است و این دو جنبش اجتماعی انتقادی، زمینه سیاسی و اجتماعی لازم جهت تولد مفهوم اکوساید و ظهور ایده جرم‌انگاری اکوساید را فراهم کرده‌اند. در نتیجه، نظریه حقوقی اکوساید نیز سرشتی کاملاً انتقادی دارد؛ بدین معنا که شیوه «نگرش انسان مدرن به طبیعت»، «تعامل انسان با طبیعت» و «سیاست‌گذاری اجتماعی و حقوقی انسان محور» را به چالش کشیده و خواستار تغییر در هر سه محور یادشده است.

1. Endangerment crimes

در این میان، نظریه حقوقی اکوساید را باید میراث حقوقی گالستون برای تمدن بشری دانست. اگرچه وی نتوانست برخلاف *رافائل لمکین* نظریه حقوقی جامعی در باره جنایت اکوساید ارائه داده و طرح حقوقی منسجمی جهت جرم‌انگاری بین‌المللی آن تدوین کند، ولی با ابداع مفهوم اکوساید از رهگذر شبیه‌سازی جنایی با اصطلاح ژنوساید و طرح ایده جرم‌انگاری بین‌المللی آن، نخستین سنگ بنای این نظریه حقوقی سبز را بر زمین نهاد. باید توجه کرد که ابداع چنین مفهوم سبزی از سوی *گالستون امری تصادفی نیست*، بلکه ریشه در چهار جنبه سبز حیات علمی - اجتماعی او دارد. جنبه نخست، تخصص علمی *گالستون* است که در پیوند مستقیم با علوم محیط‌زیستی و سنجش تأثیر مواد شیمیایی بر حیات و ممت گیاهان است. جنبه دوم، کنش‌گری مدنی او است، که در واکنش به جنگ شیمیایی ویتنام و سوءاستفاده از نتایج تحقیقات خود جهت برگ‌زدایی، به یک معترض مدنی پیش‌رو تبدیل شده و خواستار تغییر سیاست‌های نظامی و اجرای عدالت در ویتنام می‌شود. جنبه سوم، حرفه علمی دوم *گالستون* است که همان «اخلاق زیستی» است. وی علم و اخلاق را با یکدیگر تلفیق کرده و علم را اخلاقی و اخلاق را علمی می‌سازد و همین اخلاق‌گرایی زیستی است که منجر به پیدایش جنبه چهارم حیات او می‌گردد که همان جنبه حقوقی است. در حقیقت، ابداع این مفهوم حقوقی سبز نتیجه برهم‌کنش و هم‌افزایی این چهار جنبه سبز است.

ثمره اندیشه حقوقی سبز *گالستون* را می‌توان پس از پنجاه سال به‌روشنی در تعریف حقوقی جنایت اکوساید از سوی «هیأت کارشناسی مستقل برای تعریف حقوقی اکوساید» در ۲۲ جون ۲۰۲۱ م. مشاهده کرد که تعریفی نو و بوم‌محور از این جنایت جهت جرم‌انگاری به‌عنوان جنایت بین‌المللی پنجم و درج در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی (۱۹۹۸ م.) ارائه کرده است؛ تعریفی که نشانه تغییر دیدمان (پارادایم) در سپهر حقوق بین‌المللی جنایی و گذار از دیدمان انسان‌محور به دیدمان بوم‌محور، زیست‌محور و زمین‌محور است. طبق این رهیافت جدید، محیط‌زیست و زیست‌بوم ارزش ذاتی و مستقل داشته و شایسته حمایت کیفری در سطح بین‌المللی هستند. چنین تحول سبزی در سپهر حقوق بین‌المللی جنایی نتیجه تفکر حقوقی سبز *گالستون* و در حقیقت «میراث حقوقی» او است. *گالستون* بود که زمینه این «گذار معرفت‌شناختی سبز» در سپهر حقوقی بین‌المللی جنایی و جرم‌انگاری اکوساید در کنار «جنایت ژنوساید» و شناسایی «جنایات علیه محیط‌زیست» در کنار «جنایات علیه بشریت» را فراهم کرد. اکنون نیز که دوران رنسانس نظریه حقوقی اکوساید آغاز گشته است، جامعه بین‌المللی به‌طور عام و اکوسایدشناسان و اکوسایدپژوهان به‌طور خاص می‌توانند با تکیه بر هر یک از میراث‌های چهارگانه *گالستون*، گام‌های محکمی در راستای تضمین حق بر محیط‌زیست خوب، توسعه پایدار، اقتصاد سبز، حفاظت از محیط‌زیست، تضمین ایمنی سیاره زمین، شناسایی حقوق حیوانات، شناسایی حقوق طبیعت

(زمین)، توسعه حقوق ضدآکوساید، جرم‌انگاری آکوساید، تدوین سیاست جنایی منسجم و کارآمد در قبال آکوساید، پیش‌گیری از گسترش بحران تغییر اقلیمی و ... بردارند. البته، باید توجه کرد که ایده حقوقی کالستون بسیار ابتدایی و ناتمام است و نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای حقوقی کنونی جوامع بشری باشد و از سیاره زمین حفاظت شایسته‌ای کند. در نتیجه، بهتر است که اندیشه حقوقی او را فقط به عنوان نقطه عزیمت آکوسایدشناسی معاصر و یک نوع «میراث حقوقی سبز» به‌شمار آوریم و در توسعه حقوقی آن کوشیم.

منابع

- احدی، رضا؛ رستگار مهجن‌آبادی، محمدباقر و طغرانگار، حسن (۱۳۹۹)، «بازکاوی عنصر روانی در جرایم با مسئولیت مطلق با تأکید بر جرایم علیه محیط‌زیست»، *مجله پژوهش‌های حقوقی*، شماره ۴۳، پاییز، ص ۷۱-۹۹.
- اردکانی، محمدرضا (۱۳۹۳)، *اکولوژی*، چاپ شانزدهم، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
- بابایی، مهدی (۱۳۹۶)، «بررسی جرم‌شناختی جرایم زیست‌محیطی (آکوساید)»، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، گرایش حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تبریز، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، گروه حقوق، بهمن ماه.
- بختیاری اصل، فریبرز (۱۳۷۷)، *حفاظت از محیط‌زیست در مخاصمات مسلحانه بین‌المللی*، چاپ یکم، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- جاسی، عبدالله (۱۳۷۹)، *وینتام: دوران مقاومت، پیروزی و سازندگی*، چاپ یکم، تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
- جی‌آپ، وونگ‌وین (۱۳۷۶)، *دین بین فو*، ترجمه حمید عظیمی، چاپ یکم، تهران: انتشارات اطلاعات.
- حایری‌پور، سام (۱۳۹۱)، *۱۳ فاجعه انسان‌ساخت در محیط‌زیست*، چاپ یکم، تهران: انتشارات نشر شهر.
- حجّار لیب، لیندا (۱۳۹۶)، *حقوق بشر و محیط‌زیست: دورنمای فلسفی، نظری و حقوقی*، ترجمه رضا امینی، چاپ یکم، تهران: انتشارات سمت.
- حیدری، آیدا و واعظی، سید مجتبی (۱۳۹۹)، «مسئولیت کیفری دولت در حوزه آکوساید»، *فصلنامه پژوهش‌های نوین حقوق اداری*، دوره ۲، شماره ۳، شماره پیاپی ۳، تابستان، ص ۳۷-۶۷.

- دایسون، اندرو (۱۳۸۸)، **اندیشه اجتماعی و سیاسی سبز**، ترجمه محسن ثلاثی، چاپ دوم، تهران: نشر جامعه‌شناسان.
- راسل، برتراند (۱۳۵۱)، **جنگ ویتنام**، ترجمه صمد خیرخواه، چاپ دوم، تهران: انتشارات شرکت سهامی انتشارات خوارزمی.
- راعی دهقی، هاجر و نجفی، جواد (۱۳۹۵)، «حفاظت از محیط‌زیست در قبال خسارات ناشی از درگیری مسلحانه»، **فصلنامه علوم محیطی**، دوره چهاردهم، شماره ۲، تابستان، ص ۱۳۹-۱۵۳.
- رضانی قوام‌آبادی، محمدحسین (۱۳۹۰)، «از ممنوعیت تا جرم‌انگاری تخریب محیط‌زیست در حقوق بین‌الملل»، **مجله تحقیقات حقوقی**، ضمیمه شماره ۵۶، ص ۵۳۳-۵۶۰.
- ری، میشل (۱۳۶۰)، **جنگ امریکا در ویتنام: گزارش روزنامه‌نگار فرانسوی**، ترجمه شیوا ایزدپرست، تهران: نشر دانش.
- زمانی، سید قاسم (۱۳۸۸)، «جرم‌انگاری تخریب محیط زیست در حقوق بین‌الملل»، در: احمدعلی محسن‌زاده و همکاران (به‌اهتمام)، **حقوق محیط‌زیست: نظریه‌ها و رویه‌ها**، چاپ یکم، تهران: انتشارات خرسندی، ص ۱۳۸-۱۵۵.
- شاملو، باقر و قلی‌پور، غلامرضا (۱۳۹۹)، «اکوساید (بوم‌زدایی): جنایتی علیه توسعه پایدار»، **مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی**، دوره ۵۰، شماره ۱ (پیاپی ۱۴)، بهار و تابستان، ص ۱۳۷-۱۶۲.
- عبدالهی، محسن (۱۳۸۸)، «جنایت برضد محیط‌زیست در حقوق بین‌الملل»، در: محسن عبدالهی و همکاران، **حقوق کیفری محیط‌زیست: ملاحظات و راهکارها**، چاپ یکم، تهران: انتشارات روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، ص ۱۱۳-۱۳۸.
- بلامی فاستر، جان (۱۳۹۵)، **زمین، سیاره آسیب‌پذیر: تاریخ اقتصادی کوتاه‌ای از محیط‌زیست**، ترجمه محسن صفاری، چاپ یکم، تهران: انتشارات جهان ادیب.
- قلی‌پور، غلامرضا و مهرا، نسرین (۱۳۹۹)، «جنایت اکوساید؛ گذشته، حال و آینده»، **فصلنامه پژوهش حقوق کیفری**، سال هشتم، شماره سی‌ام، بهار، ص ۴۳-۸۱.
- کارسون، راشل (۱۳۹۵)، **بهار خاموش**، ترجمه عبدالحسین وهاب‌زاده، چاپ سوم، مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
- کالیون، کیت مک (۱۳۸۳)، «اجرای عدالت درباره محیط‌زیست بین‌المللی: حقوق و راه‌حل‌ها»، ترجمه محمدحسین زاهدین لباف، **مجله حقوقی [بین‌المللی]**، شماره سی‌ویکم، ص ۱۷۱-۱۸۵.
- کریز، چارلز جی. (۱۳۸۸)، **بوم‌شناسی**، ترجمه عبدالحسین وهاب‌زاده، چاپ یکم، مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.

گوین، فیلیپ (۱۳۹۶)، *جنگ ویتنام*، ترجمه سهیل سمی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات ققنوس.

ماروما، مرما، کارل برآش و جوردن دایاموند (۱۳۹۳). *حمایت از محیط زیست در مداخلات مسلحانه از منظر حقوق بین الملل*، ترجمه و تحقیق: سید علی حسینی آزاد و مهرداد محمدی، چاپ یکم، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.

موری، استوارت (۱۳۹۲)، *جنگ ویتنام: تاریخ مقاومت یک ملت*، ترجمه شهروز ابراهیمی و زهرا بختیاری، چاپ یکم، تهران: انتشارات سبزان.

نامور، ر. (۱۳۵۹)، *ویتنام از دیدگاه دادگاه نورنبرگ (ترجمه و تحقیق)*، چاپ یکم، بی‌جا، انتشارات آذرنوش، جمعیت ایرانی هواداران صلح.

نژندی‌منش، هیبت‌الله؛ حسینی آزاد، سید علی و زحمتکش، مجید (۱۳۹۹)، «تأملی در امکان‌سنجی اعمال صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری نسبت به جرایم زیست‌محیطی»، *پژوهشنامه حقوق کیفری*، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، شماره ۲۲، ص ۲۴۳-۲۷۰.

نصر اصفهانی، احمد؛ رئیس‌سی، لیلا و آرش‌پور، علیرضا (۱۳۹۹)، «جرم‌انگاری بین‌المللی زیست‌بوم‌زدایی»، *مجله آموزه‌های حقوق کیفری*، دوره ۱۷، شماره ۱۹، شماره پیاپی ۱۹، بهار و تابستان، ص ۲۷۳-۳۰۴.

نیس، آرنه (۱۳۹۹)، *بوم‌شناسی، اجتماع و سبک زندگی*، ترجمه نسترن خسروی، چاپ یکم، تهران: نشر بان.

- Arthur W. Galston (1920 – 2008) (2002), Interviewed by Shirley K. Cohen 8 October 2002, Archives California Institute of Technology, Pasadena, California Institute of Technology, Oral History Project, California, <https://core.ac.uk/download/pdf/147007476.pdf>, accessed on: 30 March 2021.
- Berg, Céline Van den (2017), "Options for addressing instances of ecological harm under the Rome Statute, the added value of an autonomous international crime of ecocide, and its hurdles", Master thesis, LLM International and European Law, International Law and Human Rights Track, Universiteit van Tilburg, Faculty of Law.
- Bilotta, Ari (2019), "Should the Rome statute Include the Crime of Ecocide?", last visited: 10 december 2019. available at: <https://www.e-ir.info/2019/08/28/should-the-rome-statute-include-the-crime-of-ecocide/>
- Brosimmer, Franz J. (2002), **Ecocide: A Short History of the Mass Extinction of Species**. London, Pluto.
- Cecil, Paul Frederick (1986), **Herbicide Warfare - The Ranch Hand Project in Vietnam**, New York, Praeger.

- Chou, Cecilia (2017), “Arthur William Galston (1920–2008)”, Embryo Project Encyclopedia (2017-04-27), last visited: 30 March 2021, <http://embryo.asu.edu/handle/10776/11490>.
- Cook, Robert E., W. Haseltine and A. W. Galston (1970), “What Have We Done to Vietnam?”, In: Barry Weisberg (ed), **Ecocide in Indochina: The Ecology of War**, San Francisco, Canfield Press.
- Crasson, Audrey (2017), “The case of Chevron in Ecuador: The Need for an International Crime against the Environment”, **Amsterdam Law Forum**, Vol. 9, No. 3, pp. 29-48.
- Crook, Martin and Damien Short (2014), “Marx, Lemkin and the genocide–ecocide nexus”, **The International Journal of Human Rights**, Vol. 18, No. 3, pp. 298-319.
- Drumbl, Mark A. (1998), “Waging War Against the World: The Need to Move from War Crimes to Environmental Crimes”, **Fordham International Law Journal**, Vol. 22, Issue 1, Article 3, pp. 121-153.
- Erdem, Bedirhan (2020), “Ecocide”, in: Zelle, Anthony R., Grant Wilson, Rachele Adam and Herman F. Greene, **Earth Law: Emerging Ecocentric Law: a Practitioner's Guide**, Wolters Kluwer Law & Business.
- Falk, Richard A. (1973), “Environmental Warfare and Ecocide: Facts, Appraisal and Proposals”, **Bulletin of Peace Proposals**, Vol. 4, No. 1, pp. 80-96.
- Falk, Richard A. (1974), “Ecocide, Genocide, and the Nuremberg Tradition of Individual Responsibility”, In: Virginia Held (ed), **Philosophy, Morality, and International Affairs: Essays Edited for the Society for Philosophy and Public Affairs**, New York, Oxford University Press, pp. 123–137.
- Falk, Richard A. (2018), **Revisiting the Vietnam War and International Law: Views and Interpretations of Richard Falk**, Stefan Anderson (editor), First Publication, Cambridge University Press.
- Feinberg, Kenneth R. (2012), **Who Gets What: Fair Compensation after Tragedy and Financial Upheaval**, New York, Public Affairs, 2012.
- Fernández, Rosel Soler (2017), “El ecocidio: ¿crimen internacional?”, **Localización: bie3: Boletín IIEE**, No. 8 (Octubre-diciembre), pp. 859-873.
- Galston, Arthur (2002), “An Accidental Plant Biologist”, **Plant Physiology**, Vol. 128, No. 3, pp. 786-87.
- Galston, Arthur W. (1967), “Changing the Environment: Herbicides in Vietnam, II”, **Scientist and Citizen**, August-September, Published online: 29 Jul 2010, pp. 123-129.
- Galston, Arthur W. (1968), “Military Use of Herbicides in Vietnam”, **New Scientist**, 13 June, p. 10.
- Galston, Arthur W. (1970), “Plants, People, and Politics”, **BioScience**, Vol. 20, No. 7, April, pp. 405-410.

- Galston, Arthur W. (1972), "Science and Social Responsibility: A Case History", **Annals of the New York Academy of Sciences**, Vol. 196, Issue 4, pp. 223-235.
- Galston, Arthur W. (1974), "The Effect of 2,3,5-Triiodobenzoic Acid on the Growth and Flowering of Soybeans", **American Journal of Biology**, Vol. 34, No. 7, pp. 356-360.
- Galston, Arthur W. (1975a), "Vietnamese Hold No Grudge Against U.S., Leader Says", **The Hartford Courant**, August 17.
- Galston, Arthur W. (1975b), "Defoliant Remedy Called Urgent", **The Hartford Courant**, August 10, 1975.
- Galston, Arthur W. (1975c), "Vietnamese Journey", **Nature**, November 6, 1975, pp. 2-4.
- Galston, Arthur W. (1979), "Herbicides: A Mixed Blessing", **BioScience**, Vol. 29, No. 2, February, pp. 85-90.
- Galston, Arthur W. (1981), **Green wisdom**, New York, Basic Books.
- Galston, Arthur W. (2001), "Falling leaves and ethical dilemmas: Agent Orange in Vietnam", In: Arthur W. Galston and Emily G. Shurr (eds), **New Dimensions in Bioethics**, Springer US, 2001, pp. 109-124.
- Galston, Arthur W. and Emily G. Shurr (eds) (2001), **New Dimensions in Bioethics Science, Ethics and the Formulation of Public Policy**, Boston, Springer.
- Galston, Arthur W. and Ethan Signer (1971), "Education and science in north Vietnam", **Science**, Vol. 174, Issue 4007, pp. 379-385.
- Galston, Arthur W. and Jean S. Savag (1973), **Daily life in people's China**, New York, Crowell.
- Galston, Arthur W. and Shirley K. Cohen (2004), **Interview with Arthur W. Galston**, Pasadena, CA: Caltech Archives, 2004. http://oralhistories.library.caltech.edu/150/1/Galston_OHO.pdf
- Galston, Arthur William and Christiana Z. Peppard (eds) (2005), **Expanding Horizons in Bioethics**, New York, Springer.
- Gauger, Anja et al (2012), "The Ecocide Project: 'Ecocide is the missing 5th crime against peace'", Human Rights Consortium, School of Advanced Study, University of London.
- Gray, Mark Allan (1995), "The International Crime of Ecocide", **California Western International Law Journal**, Vol. 26, No. 2, pp. 215-272.
- Greene, Anastacia (2019), "The Campaign to Make Ecocide an International Crime: Quixotic Quest or Moral Imperative?", **Fordham Environmental Law Review**, Vol. 30, No. 3, pp. 1-49.
- Higgins, Polly (2012), **Earth is our business: Changing the Rules of play**, London, Shephard Walwyn Publishers Ltd.

- Higgins, Polly (2015), **Eradicating Ecocide: Laws and Governance to Prevent Destruction of our Planet**, London, Shephard Walwyn Publishers Ltd, Second Edition.
- Higgins, Polly (2016), **I DARE TO BE GREAT**, London, Clink Street Publishing, Third Edition.
- Higgins, Polly, Damien Short and Nigel South (2012), “Protecting the planet after Rio – the need for a crime of ecocide”, **Centre for Crime and Justice Studies**, No. 90, December, pp. 4-5.
- Higgins, Polly, Damien Short and Nigel South (2013), “Protecting the planet: a proposal for a law of ecocide”, **Crime, Law and Social Change**, Vol. 59, No. 1, pp. 1-17.
- Hites, Ronald A. (2010), “Dioxins: An Overview and History”, **Environmental Science & Technology**, Vol. 45, pp. 16–20.
- Howold.co., **Arthur Galston Biography**, <https://www.howold.co/person/arthur-galston/biography>, last visited: 30 March 2021.
- International Law Commission (1996), “Document on Crimes against the environment by Mr. Christian Tomuschat, Member of the Commission”, Extract from the Yearbook of the International Law Commission, Vol. II(1), pp. 16-27.
- Johnstone, L. Graig (1971), “Ecocide and the Geneva Protocol”, **Foreign Affairs**, Vol. 49, pp. 711-712.
- Kalkandelen, Kübra and Darren O’Byrne (2017), “On ecocide: toward a conceptual framework”, **Distinktion: Journal of Social Theory**, Vol. 18, No. 3, pp. 333-349.
- Lawrence, Jessica C. and Kevin Jon Heller (2007), “The First Ecocentric Environmental War Crime: The Limits of Article 8(2)(b)(iv) of the Rome Statute”, **Georgetown International Environmental Law Review**, Vol. 20, Fall, pp. 1-40.
- Leebaw, Bronwyn (2014), “Scorched Earth: Environmental War Crimes and International Justice”, **American Political Science Association**, Vol. 12, No. 4, December, pp. 770 - 788.
- Lemkin, Raphael (1944), **Axis rule in occupied Europe: laws of occupation, analysis of government, proposals for redress**, Washington [D.C.], Carnegie Endowment for International Peace, Division of International Law.
- Lemkin, Raphael (1947), “Genocide as a Crime under International Law”, **American Journal of International Law**, Vol. 41, Issue 1, January, pp. 145-151.
- Lindgren, Tim (2018), “Ecocide, genocide and the disregard of alternative life-systems”, **The International Journal of Human Rights**, Vol. 22, No. 4, pp. 525-549.

- Lopez, Aurelie (2006), "Criminal Liability for Environmental Damage Occurring in Times of Non-International Armed Conflict: Rights and Remedies", **Fordham Environmental Law Review**, Vol. 18, No. 2, pp. 231-271.
- Lundberg, Jan (2004), "Resisting the war machine and U.S. ecocide", **Culture Change; Arcata**, Issue. 76, 15 October.
- Lyman Bruun, Lori (1993), "Beyond the 1948 Convention - Emerging Principles of Genocide in Customary International Law", **MD Journal of International Law & Trade**, Volume 17, Issue 2, pp. 193-226.
- Metha, Sailesh and Prisca Merz (2015), "Ecocide – a new crime against peace", **Environmental Law Review**, Vol. 17, No. 1, pp. 3-7.
- New York Times (1970), "... And a Plea to Ban 'Ecocide'", 26 February, A 38.
- Pearce, Jeremy (2008), "Arthur Galston, Agent Orange Researcher, Is Dead at 88", 23 June, last visited: 30 March 2021, <https://www.nytimes.com/2008/06/23/us/23galston.html>.
- Pettigrew, Harry W. (1971), "A CONSTITUTIONAL RIGHT OF FREEDOM FROM ECOCIDE", **Environmental Law**, Vol. 2, No. 1, Winter, pp. 1-41.
- Phuong-Lan, Bui Thi (2003), "When the Forest Became the Enemy and the Legacy of American Herhicial Warfare in Vietnam", A thesis presented To The Committee for Higher Degrees in History of American Civilization In partial fulfillment of the requirements For the degree of Doctor of Philosophy In the subject of History of American Civilization, Harvard University, Cambridge, Massachusetts, June.
- Schabas, William A. (2000), **Genocide in International Law: the Crimes of Crimes**, United Kingdom, Cambridge University Press, First Publication.
- SERRA PALAO, PABLO (2019), "ECOCIDIO: LA ODISEA DE UN CONCEPTO CON ASPIRACIONES JURÍDICAS", **Revista Catalana de Dret Ambiental**, Vol. X, Núm. 2, December, pp. 9-11.
- Shuck, Peter H. (1987), **Agent Orange on Trial: Mass Toxic Disasters in the Courts**, Cambridge, Harvard University Press.
- Stop Ecocide Foundation (2021), "Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide, Commentary and Core Text", June, pp. 1-12.
- Tabary, Camille (2015-2016), **Should large – scale environmental crimes be recognized as a 'core crime' protected under the Rome Statute?**, Master Thesis, L.L.M International Criminal Law, Columbia Law School and Universiteit Van Amsterdam.
- Travis, Hannibal (2016), "Ecocide: A Brief History of an Explosive Concept", **Preliminary Reference**, 8 January, available at: <http://cjel.law.columbia.edu/preliminary-reference/2016/ecocide-a-brief-history-of-an-explosive-concept/>, last visited: 12 December 2020.

- Turcios, Michael Anthony (2019), "Bearing Witness to Ecocide: Contagious Imperial Infrastructures at the Borderlands of Mexico and Palestine", **Spectator**, Vol. 39, No. 1, Spring, pp. 36-44.
- Whyte, David (2020), **Ecocide: Kill the Corporation Before it Kills Us**, Manchester University Press, 2020.
- William Buckingham, Jr. (1982), **Operation Ranch Hand: the airforce and herbicides in Southeast Asia, 1961- 1971**, Washington, D.C.: Office of Air Force History, United States Air Force.
- WorldCat Identities, **Galston, Arthur W. (Arthur William) 1920-2008**, last visited: 30 March 2021, <http://worldcat.org/identities/lccn-n50016716/>.
- YaleNews (2008), "In memoriam: Arthur Galston, plant biologist, fought use of Agent Orange", 18 july, last visited: 30 March 2021, <https://news.yale.edu/2008/07/18/memorial-arthur-galston-plant-biologist-fought-use-agent-orange>.
- Young, Alvin L. (2008), **Final Report Agent Orange: A History of Its Use, Disposition, and Environmental Fate**, 30 June, This work was supported by the OFFICE OF THE UNDERSECRETARY OF DEFENSE (Mr. William Van Houten), under the auspices of the U.S. Army Research Office Scientific Services Program administered by Battelle (Delivery Order 0691, Contract No. DAAD19-02-D-0001).
- Zierler, David (2011), **The Invention of Ecocide: Agent Orange, Vietnam, and the Scientists Who Changed the Way We Think About the Environment**, Athens, Georgia, University of Georgia Press.

روش استناد به این مقاله:

شاملو، باقر و قلی پور، غلامرضا (۱۴۰۱)، «میراث حقوقی گالستون: بازخوانی فرایند تولد مفهوم اکوساید»، پژوهشنامه حقوق کیفری، دوره ۱۳، پیاپی ۲۵، ص ۲۲۵-۲۵۴. DOI:10.22124/jol.2022.19312.2112

Copyright:

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

